

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: **«ГРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА У СВІТОВІЙ ТОРГІВЛІ:
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

Виконала:
студентка 4 курсу, групи УО-41
спеціальності
«Міжнародні економічні відносини»
освітньої програми «Міжнародні економічні
відносини»
першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти

 Гурина О.С.

Керівник: к.е.н., доц. Макарчук К.О.

Рецензент:

Харків – 2024 рік

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
Освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри міжнародних
економічних відносин імені
Артура Голікова
Іван МАРЧЕНКО

« ____ » _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Гуріною Ольги Сергіївни
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи

**«Грецька Республіка у світовій торгівлі: сучасний стан та
перспективи розвитку»**

керівник роботи к. е. н., доц. Макарчук Катерина Олексіївна,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від «24» січня 2024р. № 4002-5/162

2. Строк подання студентом роботи 29.05.2024 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити

Дослідити теоретичне підгрунття дослідження міжнародної торгівлі;
проаналізувати поняття та показники міжнародної торгівлі; дослідити
динаміку показників економічного розвитку Республіки Греції; дослідити
сучасні тенденції міжнародної торгівлі Республіки Греції; визначити
перспективи розвитку торгівлі Республіки Греції з країнами світу.

4. План роботи

№ з/п	Назва етапів роботи
1	Теоретичні засади дослідження сутності міжнародної торгівлі країн світу
2	Місце Грецької Республіки у світовій торгівлі товарами та послугами

5. Дата видачі завдання 01.12.2023 р.

Студент

Гурина О.С.

ініціали, прізвище

Керівник роботи

підпис

Макарчук К.О.

ініціали, прізвище

ЗМІСТ

Вступ.....	5
Розділ 1. Теоретичні засади дослідження сутності міжнародної торгівлі країн світу.....	7
1.1. Теоретичне підґрунтя дослідження міжнародної торгівлі.....	7
1.2. Поняття та показники міжнародної торгівлі.....	16
Висновки до першого розділу.....	25
Розділ 2. Місце Грецької Республіки у світовій торгівлі товарами та послугами.....	27
2.1. Динаміка показників економічного розвитку Грецької Республіки.....	27
2.2. Сучасні тенденції міжнародної торгівлі Грецької Республіки.....	48
2.3. Перспективи розвитку торгівлі Грецької Республіки з країнами світу.....	63
Висновки до другого розділу.....	67
Висновки.....	69
Список використаних джерел.....	72

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах глобалізації та інтеграції економік, зовнішньоторговельні відносини стають однією з ключових складових економічного розвитку країн. Міжнародна торгівля відіграє важливу роль у формуванні економічної політики, розширенні ринків збуту та впровадженні нових технологій. Залучення до міжнародної торгівлі позитивно впливає на економічний розвиток країн світу. Міжнародна торгівля є одним з рушіїв до покращення та налагодження міжнародних економічних відносин з іншими країнами світу.

Однією з країн, яка має значний потенціал у світовій торгівлі є Республіка Греція. Країна входить до Європейського Союзу. Республіка Греція відіграє важливе значення у світовій торгівлі завдяки своєму стратегічному розташуванню, розвинутій морській індустрії та багатому культурному та історичному спадку. Основні аспекти, що визначають роль Греції у світовій торгівлі, включають морські перевезення, експорт сільськогосподарської продукції, туризм та інші важливі галузі.

Зважаючи на складні економічні умови, зміни в міжнародній політиці та торговельних угодах, визначення місця Греції у світовій торгівлі є крайньо важливим для подальшого економічного зростання країни.

Ступінь вивчення проблеми. Теоретичні дослідження міжнародної торгівлі між країнами досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: П. Кругман, Стів Сюрановік, Довгаль О. А., Голіков А.П., Григорова-Беренда Л.І., Шуба М.В., П.В.Круш, П.І.Юхименко, С.М.Макуха, І.І.Дахно, Рокоча В.В., Robert C. Feenstra тощо.

Метою дослідження є визначення сучасного стану та перспектив розвитку Грецької Республіки у світовій торгівлі.

Для досягнення цієї мети поставлені наступні завдання:

- Дослідити теоретичне підґрунтя дослідження міжнародної торгівлі;
- проаналізувати поняття та показники міжнародної торгівлі;

- дослідити динаміку показників економічного розвитку Республіки Греції;

- дослідити сучасні тенденції міжнародної торгівлі Республіки Греції;

- визначити перспективи розвитку торгівлі Республіки Греції з країнами світу.

Об'єктом дослідження є міжнародна торгівля країн світу.

Предметом дослідження особливості та сучасний стан Республіки Греції у світовій торгівлі товарами та послугами.

Методи дослідження. Для дослідження місця Республіки Греції у міжнародній торгівлі було використано загальні методи дослідження, а саме: метод індукції та дедукції, метод абстракції, метод синтезу, історичний метод. Для дослідження динаміки показників міжнародної торгівлі Республіки Греції було використано статистичний метод, порівняльно-описовий метод. Методи економіко-математичного моделювання було використано у побудові тренд-аналізу макроекономічних показників. Для побудови рисунків та діаграм використовували графічний метод.

Інформаційне забезпечення. Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних вчених наукові статті, навчальні посібники електронні ресурси мережі Інтернет, доповіді міжнародних організацій, офіційні звіти Євростату, дослідження статистичних агенцій тощо.

Робота складається з вступу, 2 розділів, висновків; містить 77 сторінок тексту, 15 рисунків, 21 таблиці. Список джерел включає 59 найменувань літератури.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ КРАЇН СВІТУ

1.1. Теоретичне підґрунтя дослідження міжнародної торгівлі

Якщо розглядати увесь розвиток світової економіки, то складно не помітити, що міжнародна торгівля була, та досі є її ключовим елементом розвитку. У світовій економіці попит і пропозиція, а отже, і ціни - залежать від глобальних подій і перебувають під їх впливом. Тому для розуміння основних принципів, механізмів та впливу міжнародних економічних відносин на країни-учасниці треба звернути особу увагу саме на теоретичне підґрунтя міжнародної торгівлі, воно є важливою складовою. Це важливо для розуміння ключових принципів обміну товарами та послугами між країнами-учасницями та для визначення можливих стратегій і підходів до розвитку в міжнародному економічному контексті.

Щоб ефективно аналізувати та надавати рекомендації щодо міжнародної торговельної політики, економісти повинні бути впевнені у своїх теоріях. Розуміння спостережуваних моделей торгівлі - хто, чим і з ким торгує - має вирішальне значення в цьому відношенні, і це є основним завданням для економістів-міжнародників [7].

Хоча деякі аспекти торговельних моделей є простими, наприклад, країни, що експортують товари, залежать від клімату та ресурсів, багато аспектів є складнішими. Наприклад, чому Японія експортує автомобілі, а США - літаки? Ранні теорії, такі як пояснення Давида Рікардо, що базується на різниці в продуктивності праці, давали цінну інформацію. Однак у 20-му столітті з'явилися альтернативні пояснення, зокрема теорії, що пов'язують структуру торгівлі з відносною пропозицією національних ресурсів, таких як капітал, праця і земля, та їхнім використанням для виробництва різних товарів [7].

Звернемо увагу на важливість імпорту та експорту. Глобальна торгівля дозволяє багатим країнам ефективніше використовувати свої ресурси, такі як праця, технології чи капітал. У різних країнах різні активи та природні ресурси: земля, праця, капітал, технології тощо. Це дозволяє деяким країнам виробляти той самий продукт ефективніше, швидше та з меншими витратами і в результаті продати його дешевше, ніж інші країни. Якщо країна не може ефективно виробляти певний товар, вона може отримати його, торгуючи з іншою країною, яка може. Це називається спеціалізацією в міжнародній торгівлі. [4, 22]

Перш ніж детально вивчати теорії міжнародної торгівлі, важливо зрозуміти такі основні поняття:

- Теорії міжнародної торгівлі - це різні теорії, що пояснюють міжнародну торгівлю.

- Торгівля - це концепція обміну товарами та послугами між двома людьми або організаціями.

- Міжнародна торгівля - це концепція цього обміну між людьми або організаціями у двох різних країнах [8, 9].

Якщо розглянути торгівлю, як концепцію, то торгівля - це процес обміну товарами та послугами між різними економічними суб'єктами (приватними особами, підприємствами чи країнами). Ця взаємодія є одним із основних механізмів розподілу ресурсів і задоволення попиту. З іншого боку, міжнародна торгівля поширює цю концепцію на міжнародний рівень і являє собою обмін товарами та послугами між суб'єктами в різних країнах. Це відображає глобалізацію сучасної світової економіки та взаємозв'язок країн [2].

Люди чи організації здійснюють торговельні операції, щоб отримати від обміну вигоду. Вони можуть мати потребу або бажання отримати товари чи послуги. Міжнародна торгівля включає величезну кількість теорій, політики та бізнес-стратегії [2].

Для кращого розуміння розвитку сучасної глобальної торгівлі, важливо розуміти, як країни торгували одна з одною історично. Саме тому з часом економісти розробили теорії, які пояснюють механізми глобальної торгівлі. Основні історичні концепції відомі як класичні теорії, вони орієнтовані на аналіз окремих держав. Протягом першої половини двадцятого століття теоретичний підхід ставав більш орієнтованим на фірми, замість країн. В свою чергу сучасні теорії базуються на ролі фірм або компаній. Ці дві категорії - класичні та сучасні - включають різноманітні міжнародні теорії (див. таблицю 1.1). [1, 2]

Таблиця 1.1.

Теорії міжнародної торгівлі

Класичні теорії на основі країн	Сучасні або фірмові теорії торгівлі
Меркантилізм	Теорія подібності країн
Абсолютна перевага	Теорія життєвого циклу товару
Порівняльна перевага	Теорія глобального стратегічного суперництва
Теорія Хекшера-Оліна (теорія факторних пропорцій)	Теорія національних конкурентних переваг Портера

Джерело:[1, 2]

У таблиці теорії розподілені на дві групи: класичні, зосереджені на країнах, та сучасні, спрямовані на фірми. Ця система класифікації дозволяє нам провести порівняльний аналіз та з'ясувати еволюцію економічної думки у цьому напрямку з плином часу. Наступним кроком буде ретельне вивчення кожної теорії, розкриття їхніх основних принципів, переваг і обмежень. При аналізі класичних теорій, які базуються на країнах, ми детально розглянемо основні концепції меркантилізму, абсолютних та порівняльних переваг, а також теорію Хекшера-Оліна.

Меркантилізм, який виник у шістнадцятому столітті, є однією з перших спроб сформулювати економічну теорію. Поняття цієї теорії можна сформулювати наступним чином: меркантилізм - це економічне вчення та

політика, що відстоює інтереси торгової буржуазії в епоху феодалізму та перехідного періоду до капіталізму [15, 17].

Згідно з цією теорією, багатство країни визначається обсягом її золотих та срібних резервів. У найпростішому розумінні, меркантилісти вважали, що країна повинна збільшувати свої запаси золота та срібла за рахунок стимулювання експорту та обмеження імпорту. Іншими словами, якщо інші країни купують (експорт), ніж продають (імпорт), вони мають виплачувати вам різницю у вигляді золота та срібла. Головною метою кожної країни було досягнення позитивного торгового балансу, коли вартість експорту перевищує вартість імпорту, і уникнення дефіциту торгового балансу, коли вартість імпорту перевищує вартість експорту [15, 17].

Меркантилісти вважали, що економічна система складається з трьох секторів: виробничого, сільськогосподарського та іноземних колоній. Торговці вважалися ключовими для ефективного функціонування системи, оскільки їхня праця розглядалась як основний фактор виробництва. Грошовий капітал був визнаний джерелом багатства, і саме через нього країна могла утримувати армію, зміцнювати владу, вести колоніальні війни та розвивати промисловість. Пізній меркантилізм, що розвивався з XVI по XVIII століття, акцентувався на активному торговельному балансі, де багатство вважалось надлишком товарів, які можна було продати на зовнішніх ринках. Для досягнення цього балансу держава обмежувала ввіз іноземних товарів митами та стимулювала експорт, надаючи пільги для виробництва товарів, які користувалися попитом за кордоном [1, 6, 11].

Абсолютна перевага полягає в здатності виробника надавати товар або послугу в більшій кількості за ту саму ціну або в тій самій кількості за меншу ціну, ніж його конкуренти [3, 14].

У 1776 році Адам Сміт, у своїй праці «Дослідження про природу та причини багатства народів», викликав сумнів у провідній меркантилістській теорії того часу. Він пропонував нову концепцію торгівлі, відому як «абсолютна перевага», яка базувалася на ефективності виробництва товарів

країною. Сміт вважав, що державне втручання у міжнародну торгівлю не має бути припустимим, і торгівля повинна відбуватися природним чином відповідно до ринкових сил. Згідно з теорією Сміта, якщо одна країна може виробляти товар дешевше або ефективніше, ніж інша, то ця країна має абсолютну перевагу і може спеціалізуватися на виробництві цього товару. Спеціалізація допомагає підвищити ефективність виробництва та рівень життя населення країни. Таким чином, теорія Сміта вказує на те, що зростання ефективності виробництва приносить вигоду для обох країн, і торгівлю слід стимулювати з метою підвищення благополуччя [1, 2, 3, 6, 14].

Теорія Сміта висловлює ідею, що із зростанням ефективності виробництва обидві країни мають виграти, тому торгівлі слід сприяти. Згідно з його теорією, багатство країни слід вимірювати не кількістю золота і срібла, а рівнем життя її населення [1, 2, 3].

Підвищення конкурентоспроможності країн, яке зумовила теорія абсолютних переваг, викликало питання щодо того, чи можуть деякі країни виявити перевагу у виробництві обох товарів, тим самим забезпечуючи собі превалююче положення у різних сферах. Щоб відповісти на цей виклик, Девід Рікардо, англійський економіст, в 1817 році запропонував концепцію порівняльних переваг. Він вважав, що навіть у випадку, якщо одна країна має абсолютну перевагу в обох сферах виробництва, може все одно статися спеціалізація та торгівля між двома країнами. Порівняльна перевага виникає, коли країна не може виробляти товари ефективніше, ніж інша країна, але може виробляти ці товари краще та ефективніше, ніж інші товари. Головна різниця між цими двома теоріями полягає в тому, що порівняльна перевага зосереджується на відносній різниці в продуктивності, тоді як абсолютна перевага - на абсолютній продуктивності [1, 7 14, 16].

Теорія Хекшера-Оліна (теорія факторних пропорцій), була розроблена на початку 20-го століття двома шведськими економістами, Елі Хекшером та Берліл Оліном, виходить з припущення, що країни можуть отримувати конкурентні переваги, виробляючи товари, для яких вони мають достатньо

ресурсів. Ці економісти визначили, що вартість ресурсів залежить від співвідношення пропозиції та попиту на них. Згідно з їх теорією, країни будуть виробляти та експортувати товари, для яких є в надлишку ресурси, тобто ті, які вони можуть виробляти дешевше. Наприклад, країни з великою кількістю дешевої робочої сили, такі як Китай та Індія, можуть стати місцями для розміщення трудомістких галузей. Така теорія допомагає пояснити структуру міжнародної торгівлі та визначити конкурентні переваги країн [1, 15].

Далі ми перейдемо до аналізу сучасних теорій торгівлі, зокрема теорії подібності країн, теорії життєвого циклу товару, теорії глобального стратегічного суперництва та теорії національних конкурентних переваг за Портером.

Після Другої світової війни виникла нова категорія теорій, сучасні теорії торгівлі, які фокусувалися на торгівлі між фірмами, на відміну від класичних теорій, які фокусувалися на торгівлі між країнами. Ці сучасні теорії були розроблені переважно професорами бізнес-шкіл, а не економістами, і стали актуальними в контексті зростання багатонаціональних компаній (ТНК). Порівняно з теоріями, що базуються на торгівлі країн, ці теорії краще пояснюють розширення ТНК та внутрішньогалузеву торгівлю. Наприклад, вони можуть пояснити, чому Японія експортує автомобілі Toyota до Німеччини, а також імпортує автомобілі Mercedes-Benz з Німеччини (Японія експортує автомобілі Toyota до Німеччини через свої конкурентні переваги у виробництві масових автомобілів, таких як висока технологічна ефективність та низькі витрати на виробництво. З іншого боку, Німеччина імпортує автомобілі Mercedes-Benz з Японії через великий попит на преміальні автомобілі та високу репутацію німецьких брендів в цьому сегменті ринку). Теорії, що базуються на фірмах, враховують інші фактори, які впливають на торгівельні потоки, такі як лояльність бренду та клієнтам, використання технологій та якість продукції. Ці аспекти стають ключовими у розумінні торгівельних взаємозв'язків між фірмами у сучасному світі [1].

Теорія подібності країн, яку розробив шведський економіст Штефан Ліндер у 1961 році, висвітлює концепцію внутрішньогалузевої торгівлі. Згідно з цією теорією, країни на одному або подібному етапі розвитку мають схожі уподобання серед споживачів. Ліндер припускав, що підприємства спочатку зосереджуються на внутрішньому ринку, але при розгляді можливостей експорту вони виявляють, що країни з подібними уподобаннями мають потенціал для успішного експорту. Ця теорія підкреслює, що більша частина торгівлі промисловими товарами відбувається між країнами зі схожими рівнями доходу на душу населення, а також вона є більш корисною для розуміння торгівлі товарами, де торгові марки та репутація товару є важливими факторами у прийнятті рішень покупцями та процесі купівлі [1, 17].

Теорія життєвого циклу товару, розроблена Реймондом Верноном у 1960-х роках, розглядає продукт як пройшовший через три основні стадії: початковий, зрілий і стандартизований. Згідно з цією теорією, нові продукти зазвичай розробляються в країні їхнього винайдення. У 1960-х роках ця концепція допомагала пояснити успіх виробництва у Сполучених Штатах, коли американська промисловість після Другої світової війни глобально домінувала у різних галузях. Наприклад, теорія може бути застосована до розвитку персональних комп'ютерів, які у 1970-х роках були новим продуктом, перейшли до зрілого етапу у 1980-х і 1990-х, і наразі перебувають на стадії стандартизованого продукту з виробництвом у країнах з низькими витратами у Азії та Мексиці [1, 13].

Одним з ключових аспектів теорії життєвого циклу продукту є не лише розуміння та аналіз тривалості кожної стадії, але й врахування впливу зовнішніх факторів, таких як конкуренція та ринку, технологічні зміни та зміни в споживчих уподобаннях. Для більш точного уявлення про життєвий цикл продукту необхідно також вивчити вплив маркетингових стратегій, дослідження ринку та стратегії ціноутворення на кожній зі стадій [1, 13].

Також важливо враховувати географічні та культурні відмінності, оскільки ці чинники можуть суттєво вплинути на сприйняття та прийняття

продукту споживачами та прийняття продукту споживачами в різних регіонах світу. Тому адаптація маркетингових стратегій та продуктового портфоліо до потреб та уподобань різних культурних груп може бути ключовою у збільшенні успішності продукту на міжнародному ринку [1].

Подальші дослідження в цьому напрямку можуть включати аналіз впливу цифровізації на життєвий цикл продукту, зокрема розгляд нових можливостей для маркетингу та дистрибуції через онлайн-платформи та соціальні медіа. Також важлив є розгляд впливу змін у споживчих звичках та становлення нових ринкових сегментів на життєвий цикл продукту у сучасних умовах [1].

Теорія глобального стратегічного суперництва виникла у 1980-х роках та була запропонована економістами Полом Кругманом та Келвіном Ланкастером. Їх теорія зосереджувалася на ТНК і їхніх зусиллях отримати конкурентну перевагу у своїй сфері діяльності. Фірми зіштовхуються з глобальною конкуренцією і для того, щоб успішно функціонувати, вони повинні розвивати конкурентні переваги. Ключові методи, які компанії можуть використовувати для отримання стійкої конкурентної переваги, визначаються як бар'єри для залучення у галузь. В свою чергу, бар'єри входу - це перешкоди, які можуть ускладнити вхід новій фірмі в галузь або на новий ринок. Прикладами таких бар'єрів є інвестиції у дослідження та розробки, володіння правами інтелектуальної власності, забезпечення економії на масштабах, реалізація унікальних бізнес-процесів чи методів, а також наявність значного досвіду роботи в галузі та контроль над ресурсами або сприятливий доступ до сировини [1].

Теорія національних конкурентних переваг Портера, яка була заснована Майклом Портером у 1990 році, стала однією з ключових концепцій у сучасній економічній науці. Ця модель відображає принципові засади та чинники, що визначають конкурентоспроможність країн у міжнародній торгівлі. Згідно з теорією Портера, ефективність країни на світовому ринку залежить від її здатності до інновацій та модернізації. Він ідентифікував чотири ключові фактори, які впливають на цю конкурентоспроможність.

- Перший фактор - ресурси та можливості місцевого ринку - включає природні ресурси, робочу силу, а також рівень інвестицій у освіту, технології та інфраструктуру. Портер підкреслив, що ці просунуті фактори можуть створювати стійку конкурентну перевагу [1, 24].

- Другий фактор - умови попиту на місцевому ринку - вказує на важливість розвиненого внутрішнього ринку, який стимулює постійні інновації та розвиток нових продуктів і технологій [1, 24].

- Третій фактор - місцеві постачальники та суміжні галузі - відображає важливість ефективної системи постачання та наявність сильних допоміжних галузей, що забезпечують необхідні ресурси та послуги [1, 24].

- Четвертий фактор - локальні характеристики підприємства - враховує стратегію компанії, конкурентне середовище та інші фактори, що впливають на його конкурентоспроможність [1, 24].

Крім цього, Портер вказав на роль уряду та випадку як важливих чинників, що впливають на конкурентоспроможність галузей. Теорія Портера інтерпретує тенденції міжнародної торгівлі через призму конкурентної боротьби країн на світовому ринку. Це загальновизнана концепція, яка надає підґрунтя для розуміння та прогнозування взаємодії між економіками країн у глобальному світі [1, 24].

Важливо зауважити, що теорія Портера не обмежується лише тими чотирма детермінантами, які він визначив. Вона відкриває додаткові можливості для аналізу та розуміння різноманітних аспектів міжнародної конкуренції. Наприклад, вона може бути застосована для оцінки впливу політичних рішень, економічних реформ, а також культурних та соціальних факторів на конкурентоспроможність країн [1].

Також, теорія Портера актуальна не лише для окремих країн, але й для регіональних економічних блоків, таких як Європейський союз або Північноамериканський вільний торговельний договір (NAFTA). Вона може бути використана для оцінки конкурентоспроможності цих регіонів в цілому та їхніх окремих секторів [1].

Загалом, теорія національних конкурентних переваг Портера є важливим інструментом для аналізу економічного розвитку та формування стратегій у сучасному глобалізованому світі. Її застосування допомагає розкрити ключові фактори, що визначають успіх країн на міжнародному ринку та сприяє розробці ефективних політик та стратегій економічного зростання [1].

На сьогоднішній день не можливо зазначити яка теорія торгівлі є абсолютною домінуючою. Розглянуті теорії становлять важливу основу для розуміння міжнародної торгівлі. У реальному світі країни мають різні переваги та недоліки, і фактори виробництва розподіляються нерівномірно. Наприклад, Сполучені Штати мають значні природні ресурси і велику кількість кваліфікованої робочої сили, що сприяло їхньому економічному зростанню. Однак вони також імпортують багато товарів і послуг, оскільки американські споживачі зацікавлені в товарах, які виготовлені в інших країнах, з їхніми конкурентними перевагами у виробництві.

Це означає, що немає однієї теорії, яка б повністю пояснювала всі аспекти міжнародної торгівлі. Уряди та компанії використовують комбінацію різних теорій для розуміння та розробки своїх стратегій. Теорії міжнародної торгівлі продовжують розвиватися, адаптуючись до нових реалій, і залишаються важливим інструментом для аналізу глобальної економіки.

1.2. Поняття та показники міжнародної торгівлі

Міжнародна торгівля є однією з важливих складових сучасної глобалізованої економіки, яка відіграє критичну роль у забезпеченні розвитку країн, збільшенні їхнього добробуту та сприянні міжнародним відносинам. Для її кращого розуміння слід розглянути сутність, поняття та основні аспекти міжнародної торгівлі.

Міжнародна торгівля є однією з ключових частин сучасного світового господарства, через постійний обмін товарами та послугами між країнами.

Вивчення цього явища вимагає ретельного аналізу його сутності, переваг, різноманітних типів та мотивів участі в ньому [17].

Після Другої світової війни, в реакції на економічні виклики та потреби післявоєнного світу, засновано Міжнародний валютний фонд (МВФ) та укладено Генеральну угоду з тарифів і торгівлі (ГАТТ). ГАТТ відіграв ключову роль у створенні бази для подальшого розвитку міжнародної торгівлі. На його основі була заснована Світова організація торгівлі (СОТ) [12, 21].

Основні принципи, на яких базується СОТ, включають встановлення однакових тарифів для всіх членів, захист від недобросовісних торговельних практик (таких як демпінг), недискримінаційність у обмеженні кількості імпортованих товарів та послуг, декларування експортних субсидій та можливість тимчасового застосування захисних заходів. Крім того, СОТ дозволяє укладати регіональні торговельні угоди, такі як зони вільної торгівлі або митні союзи, які сприяють зближенню економік та створенню сприятливих умов для торгівлі між країнами [12, 21].

Зовнішня торгівля впливає на добробут різних соціальних груп по-різному: одні виграють від укладання торгових угод, інші зазнають збитків. Крім того, вираш від міжнародної торгівлі розподіляється нерівномірно між партнерами по торгівлі, що створює суперечливі економічні інтереси між різними прошарками населення. Це вимагає втручання держави у зовнішню торгівлю [8, 18].

Міжнародну торгову політику, як поняття, можна визначити, як цілеспрямований вплив держави на торговельні відносини з іншими країнами. Основними цілями міжнародної торгової політики є створення сприятливих умов для розвитку національного виробника, вирівнювання структури платіжного балансу, забезпечення стабільності національної валюти, зміна стратегії і тактики включення країни у міжнародний поділ праці, збереження економічної і політичної незалежності країни, а також збереження економічних та військових переваг [8, 18].

Зазвичай головною метою держави у сфері регулювання міжнародних торгових відносин є розширення експорту, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів на світовому ринку, обмеження імпорту, зниження конкурентоспроможності іноземних товарів на внутрішньому ринку. Для досягнення цих цілей існують дві основні форми міжнародної торгової політики: фритредерство та протекціонізм [8].

Фритредерство - це політика, за якої торгівля розвивається під впливом ринкових умов, а перешкоди при ввезенні-вивезенні вітчизняних та іноземних товарів усуваються [23, 27].

Протекціонізм - це політика, спрямована на захист вітчизняного виробника від іноземної конкуренції. Він може приймати різні форми, такі як селективний, галузевий, колективний та прихований протекціонізм [23, 27].

Питання про те, яка політика краще сприяє розвитку національної економіки - фритредерство чи протекціонізм - залишається предметом дискусії серед економістів [8].

Міжнародна торгівля виникає внаслідок обміну товарами та послугами між країнами. Цей обмін можливо розглянути з операційного підходу та державно-політичного підходу [9].

Зі сторони операційного підходу міжнародна торгівля - це процес безпосереднього обміну між суб'єктами міжнародних економічних відносин (державами, суб'єктами господарювання та міжнародними організаціями). Тут предметом міжнародної торгівлі є організація імпортно-експортної діяльності, а об'єктом - сама діяльність [6, 9].

Операційний підхід розглядає наступні елементи торгівлі, як обіг товарів, організація експортно-імпортних операцій та їх елементи, такі як рух товарів та послуг, також інструменти розширення товарообігу, прогнозування та планування експорту та імпорту [23].

В свою чергу, державно-політичний підхід розглядає міжнародну торгівлю як особливий тип суспільних відносин, що регулюються міжнародними договорами та політичними актами. Тут важливу роль

відіграють національні та міжнародні політичні стратегії, що впливають на торговельний обмін між країнами [6, 9].

Відповідно до політико-державного підходу предметом міжнародної торгівлі є організація торговельних обмінів з урахуванням національних інтересів і загальносвітових тенденцій розвитку світової економіки, а об'єктом - поняття торговельного обміну як сукупності імпортової та експортної діяльності [6, 9].

Обидва підходи взаємодіють між собою, враховуючи різні політичні, економічні та міжнародні фактори. Реальні обсяги торгівлі, структура та динаміка експорту та імпорту залежать від політичної орієнтації країн, їх відносин з міжнародними організаціями та іншими країнами [6, 9].

Як відзначалось раніше, міжнародна торгівля являє собою обмін товарами та послугами між окремими країнами. Її основна мета полягає у використанні притаманних країнам відмінностей у ресурсах, наборах навичок і потребах для створення взаємних вигод шляхом розширення пропозиції, посилення конкуренції та оптимізації використання обмежених ресурсів [1, 2].

Розглянемо основні аспекти, що підкреслюють важливість міжнародної торгівлі:

- Економічна ефективність, яка полягає у тому, що беручи участь у міжнародній торгівлі, країни використовують свої унікальні можливості та отримують доступ до ресурсів, недоступних всередині країни, що дозволяє покращити розподіл ресурсів та збільшити загальний обсяг виробництва [4, 29];

- Міжнародна торгівля розширює вибір для споживачів, пропонуючи доступні альтернативи завдяки різним факторам виробництва та ефективності, які можна знайти в інших країнах [4, 29];

- Міжнародний поділ праці, спеціалізація відповідно до індивідуальних здібностей сприяє отриманню вигод від співпраці, що призводить до підвищення добробуту [4, 29];

- Історичний розвиток міжнародної торгівлі розпочався ще з давніх часів і до сьогодні міжнародна торгівля розвивалася разом з людською цивілізацією, адаптуючись до змін у соціальних структурах, технологіях та геополітичних ландшафтах [4, 29].

Таким чином, міжнародна торгівля слугує каталізатором процвітання, дозволяючи окремим особам і суспільствам ефективно використовувати колективні знання, навички та ресурси, тим самим підвищуючи суспільний добробут і сприяючи прогресу з плином часу [4, 29].

Розглянувши основні аспекти міжнародної торгівлі, необхідно врахувати її переваги. Слід зазначити, що міжнародна торгівля сприяє покращенню бізнес-можливостей, підвищенню рівня життя, що призводить до покращення світової економіки, а також надає споживачам можливість вибору товарів з усього світу. Виділяють переваги здійснення міжнародної торгівлі:

1. Використання ресурсів. Завдяки налагодженню міжнародної торгівлі деякі країни використовують свої місцеві ресурси та сировину, експортуючи їх до інших країн, які їх потребують. Наприклад, країни Близького Сходу експортують нафту, яка має високий попит у таких країнах, як Індія [5, 28].

2. Широкий асортимент продукції для споживачів. Окрім порівняльних переваг та відносних витрат на виробництво, однією з ключових переваг міжнародної торгівлі для споживачів є широкий асортимент продукції. Наприклад, індійський етнічний одяг продається на ринках по всьому світу, так само, як італійський бренд Gucci доступний в Індії. Це дозволяє покупцям обирати з великого асортименту залежно від їхніх смаків та уподобань [5, 28].

3. Конкурентоспроможні ціни. В результаті міжнародної торгівлі світовий ринок став більш конкурентним. Ця конкуренція спонукає країни виробляти високоякісні товари для збільшення експорту. Чим більше виробників продають свої товари на ринку, тим більше людей отримують перевагу від конкурентних цін [5, 28].

4. Зростання економіки країни. Чим більше країн беруть участь у міжнародній торгівлі, тим більше зростає обсяг іноземних інвестицій. Коли виробники інвестують гроші або ресурси у виробництво товарів за межами країни походження, це називається прямими іноземними інвестиціями (ПІІ). Країна може усвідомити, що в іншій країні дешевша робоча сила, і вирішити побудувати там завод для виробництва своїх товарів, щоб знизити виробничі витрати [5, 28].

Міжнародна торгівля охоплює широкий спектр показників, які можна класифікувати за кількома основними категоріями: обсяги, структура, динаміка та результати [10].

Рис. 1.1. Показники міжнародної торгівлі [10].

Показники обсягів торгівлі включають експорт (продаж товарів та послуг за межі країни), реекспорт (продаж та вивіз раніше ввезених товарів), імпорт (ввезення товарів та послуг), та реімпорт (ввезення раніше вивезених товарів,

які не піддавались обробці). Додатково, показники обсягів включають зовнішньоторговельний обіг, фізичний обсяг торгівлі, генеральну та спеціальну торгівлі [10].

Показники структури торгівлі включають товарну структуру (розподіл експорту та імпорту за основними товарними позиціями), географічну структуру (розподіл товарних потоків за країнами та регіонами), інституційну торгівлю (розподіл торгівлі за суб'єктами та методами), та видову структуру (розподіл торгівлі за видами товарного обміну) [10].

Показники динаміки торгівлі включають темпи росту та темпи приросту експорту, імпорту та зовнішньоторговельного обігу [10].

Показники результатів торгівлі охоплюють сальдо торгового балансу (різниця між експортом та імпортом), сальдо балансу послуг, сальдо некомерційних операцій, сальдо балансу поточних операцій, індекс «умови торгівлі» (співвідношення між попитом і пропозицією на експортні та імпорتنі товари кожної країни.), а також показники, які враховуються на душу населення та відносяться до ВВП [10].

Ці показники допомагають аналізувати та оцінювати зовнішньоторговельну діяльність країн та визначаються великим рядом факторів, включаючи економічні, політичні та соціокультурні аспекти [10].

Міжнародну торгівлю можна поділити на два типи двостороння торгівля та багатостороння торгівля. Двостороння торгівля - це обмін товарами між двома країнами з метою сприяти торгівлі та інвестиціям. Країни знижують або усувають мита, квоти на імпорт, обмеження на експорт та інші торговельні бар'єри для стимулювання обміну та інвестицій. Розглянемо бартерну систему як приклад, коли дві країни домовляються про торгівлю одним товаром в обмін на інший товар. Наприклад, країна X може експортувати машини до країни Y в обмін на нафту [5, 19, 31].

Перевагами двосторонньої торгівлі є по перше, розширення ринків. Білатеральні угоди відкривають нові ринки для товарів країни, що сприяє економічним можливостям для бізнесу. По друге, стандартизація операцій -

угоди про білатеральну торгівлю стандартизують регулятивну базу, стандарти працевлаштування та правила охорони навколишнього середовища для забезпечення справедливих умов у торговельних практиках [19, 26].

До недоліків двосторонньої торгівлі відносять:

- Обмеження ринків, а саме двостороння торгівля може призвести до обмеження доступу до ширших ринків, порівняно з багатосторонніми угодами, що може обмежити можливості для розвитку та розширення бізнесу [19, 26];

- руйнування локальних ринків, участь в двосторонніх угодах може призвести до конкуренції з багатонаціональними корпораціями, що може призвести до закриття менших гравців на локальних ринках через нерівну конкуренцію. Входження великих мультинаціональних корпорацій на локальні ринки може призвести до закриття менших гравців через збурення конкуренції [19, 26];

- у порівнянні з багатосторонніми угодами, двостороння торгівля може обмежити можливості для регіональної економічної інтеграції та сприяти менш ефективному використанню ресурсів [19, 26];

- керування багатьма двосторонніми угодами може стати складним для країн, які займаються багатьма торговими партнерствами [19, 26].

Будучи важливою складовою глобальної економіки, багатостороння торгівля сприяє економічному зростанню, збільшенню іноземних інвестицій і підсиллю дипломатичних зв'язків між країнами. Багатостороння торгівля - це процес обміну товарами та послугами між більш ніж двома країнами, який регулюється угодами, укладеними та дотримуваними всіма учасниками. У відміну від двосторонніх торговельних угод, де беруть участь лише дві країни, багатостороння торгівля охоплює ширший спектр країн. Основна мета багатосторонньої торгівлі полягає в забезпеченні рівних умов, стимулюванні чесної конкуренції та заохоченні країн до активної участі у світовій торгівлі. Крім того, вона спрощує обмін товарами та послугами через кордони, знижуючи торговельні бар'єри та сприяючи створенню більш інклюзивної та взаємопов'язаної глобальної економіки [20, 30].

Серед переваг багатосторонніх торговельних угод виділяють наступне:

- угоди дозволяють країнам розширити свої ринки і отримати доступ до більшої кількості клієнтів, що сприяє розвитку бізнесу [20, 25];

- багатосторонні угоди сприяють оптимальному розподілу ресурсів, забезпечуючи виробництво товарів в тих місцях, де це найбільш ефективно з економічної точки зору [20, 25];

- ці угоди стандартизують торговельні правила, гарантуючи справедливу практику для всіх країн-учасниць [20, 25];

- завдяки угодам відбувається створення рівних умов, що сприяють чесній конкуренції між підприємствами, що, в свою чергу, стимулює інновації та підвищує ефективність [20, 25];

- такі угоди допомагають знизити тарифи та усунути нетарифні бар'єри, сприяючи легшому руху товарів та послуг через кордони та збільшуючи споживчий вибір [20, 25];

- відбувається сприяння зростанню обсягів торгівлі та інвестицій, що сприяє економічному розвитку та створенню нових робочих місць [20, 25].

Серед недоліків багатосторонніх угод слід виділити наступне:

- досягнення консенсусу між кількома країнами може бути складним та тривалим процесом, що призводить до складності переговорів [20, 25];

- сильніші економіки можуть домінувати, створюючи ризик потенційної економічної нерівності між країнами-учасницями [20, 25];

- реалізація та виконання угод можуть бути ускладненими через різноманітність внутрішнього законодавства та нормативів кожної країни [20, 25].

Серед загальновідомих багатосторонніх угод та організацій, які допомагають країнам в налагодженні торговельних відносин, слід виділити наступні:

- Світова організація торгівлі (СОТ), бо ця організація є важливим форумом для багатосторонніх торговельних угод та вирішення торговельних суперечок [20];

- Європейський Союз (ЄС), бо він об'єднує країни, які проводять спільну торговельну політику та виключають внутрішні торговельні бар'єри [20];

- Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА), ця угода створила зону вільної торгівлі між Сполученими Штатами, Канадою та Мексикою, сьогодні це Угода про вільну торгівлю між США, Мексикою та Канадою (USMCA) [20].

Підсумовуючи, можна зазначити, що двосторонні та багатосторонні торговельні угоди мають свої переваги та недоліки. Двосторонні угоди можуть бути укладені швидше, але можуть призвести до складнощів у вирішенні конфліктів через різні правила. З іншого боку, багатосторонні угоди сприяють уніфікації правил, але вимагають більше часу та зусиль для досягнення консенсусу між більшою кількістю країн.

Слід зауважити, що міжнародна торгівля є ключовим чинником економічного розвитку країн та сприяє підвищенню їхнього добробуту. Розуміння ролі та важливості міжнародної торгівлі, в свою чергу, дозволяє країнам ефективно співпрацювати у міжнародних економічних відносинах та досягати взаємовигідних результатів.

Висновки до першого розділу

1. Було проаналізовано основні теорії міжнародної торгівлі, такі як класичні теорії на основі країн та сучасні теорії міжнародної торгівлі. Класичні теорії, зокрема, акцентують увагу на важливості спеціалізації країн у виробництві тих товарів, в яких вони мають абсолютні чи відносні переваги, що сприяє загальному зростанню добробуту учасників торгівлі. Сучасні теорії, в свою чергу, краще пояснюють розширення ТНК та внутрішньоюгалузеву торгівлю. Теорії та моделі, такі як теорія абсолютних переваг Адама Сміта, теорія порівняльних переваг Давіда Рікардо та інші сучасні моделі, висвітлюють лише окремі аспекти цього складного процесу. Кожна з них має

свої переваги та обмеження, що підкреслює необхідність комплексного підходу до аналізу міжнародної торгівлі.

2. Міжнародна торгівля займає центральне місце у світовій економіці, відіграючи важливу роль у розвитку країн та підвищенні їхнього добробуту. Сутність міжнародної торгівлі полягає у взаємовигідному обміні товарами і послугами між країнами, що сприяє ефективному використанню світових ресурсів, вона сприяє економічному зростанню та підвищенню якості життя населення.

Основна роль міжнародної торгівлі полягає, по-перше, в економічній ефективності, дозволяючи країнам використовувати свої унікальні можливості та отримувати доступ до необхідних ресурсів і товарів, які вони не можуть виробляти самостійно, по-друге, в підвищенні конкуренції та різноманітності для споживачів, забезпечуючи споживачам доступ до широкого асортименту товарів і послуг з усього світу, що задовольняє різноманітні смаки та потреби.

РОЗДІЛ 2

МІСЦЕ РЕСПУБЛІКИ ГРЕЦІЇ У СВІТОВІЙ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ ТА ПОСЛУГАМИ

2.1. Аналіз показників економічного розвитку Греції

Вивчення економічного розвитку Республіки Греції в сучасних умовах є ключовим аспектом для розуміння впливу різноманітних факторів на її економічну динаміку. З різкими змінами в економічній ситуації країни протягом останніх років, аналіз показників економічного розвитку стає необхідним для виявлення тенденцій та визначення ключових проблем економіки країни.

Основними показниками, які дають змогу проаналізувати стан економічного розвитку країни, є ВВП, інфляція, безробіття, зовнішньоторговельний баланс та інші. Це дозволить нам отримати глибоке розуміння сучасного стану грецької економіки, виявити ключові фактори, що впливають на її розвиток, а також проаналізувати ефективність раніше прийнятих економічних політик [32, 33].

Аналіз валового внутрішнього продукту (ВВП) у поточних цінах країни дозволяє отримати ряд важливих висновків для розуміння економічної ситуації та розвитку країни. ВВП у поточних цінах є показником валової вартості всіх товарів і послуг, вироблених в країні протягом певного періоду. Аналіз цього показника дозволяє оцінити загальний рівень економічного здоров'я країни. Також він дозволяє визначити темпи зростання економіки країни. Порівнюючи ВВП за різні роки, можна визначити, чи зростає економіка, чи зменшується, і наскільки інтенсивно. Цей показник дозволяє оцінити стабільність економічного розвитку. Послідовність позитивних та негативних змін може вказувати на тенденції в економічному розвитку, а також на можливі ризики та виклики. Аналіз ВВП у поточних цінах дозволяє оцінити вплив різних економічних політик та реформ на економічний

розвиток. Порівнюючи ВВП у поточних цінах різних країн, можна оцінити їхню економічну потужність та порівняти рівень життя. Це важливо для розуміння місця країни в світовій економіці та її конкурентоспроможності [34, 39].

У таблиці 2.1. розглянемо динаміку ВВП Греції у 2012-2021 рр.

Таблиця 2.1.

Динаміка ВВП Греції у 2012-2021 рр., млрд дол. США

Рік	ВВП
2012	242,18
2013	238,91
2014	235,52
2015	195,70
2016	193,10
2017	199,77
2018	212,15
2019	205,17
2020	188,68
2021	216,38

Джерело: складено автором за матеріалами [35]

Вартість ВВП коливалася протягом цього періоду, з найвищим значенням у 2021 році (216,38 млрд дол. США) та найнижчим у 2015 році (195,70 млрд доларів США). Загалом, спостерігається зростання ВВП у деякі роки та його спад у інші.

Найбільше зростання ВВП відбулося у 2021 році, коли він збільшився на 14,68%. Це свідчить про відновлення економіки після попереднього спаду, що був зумовлений пандемією COVID-19. Однак, варто відзначити, що в попередні роки також були роки з позитивними темпами зростання, наприклад, 2017 та 2018 роки.

На рис. 2.1. представимо динаміку змін ВВП Греції у 2012-2021 рр. у %

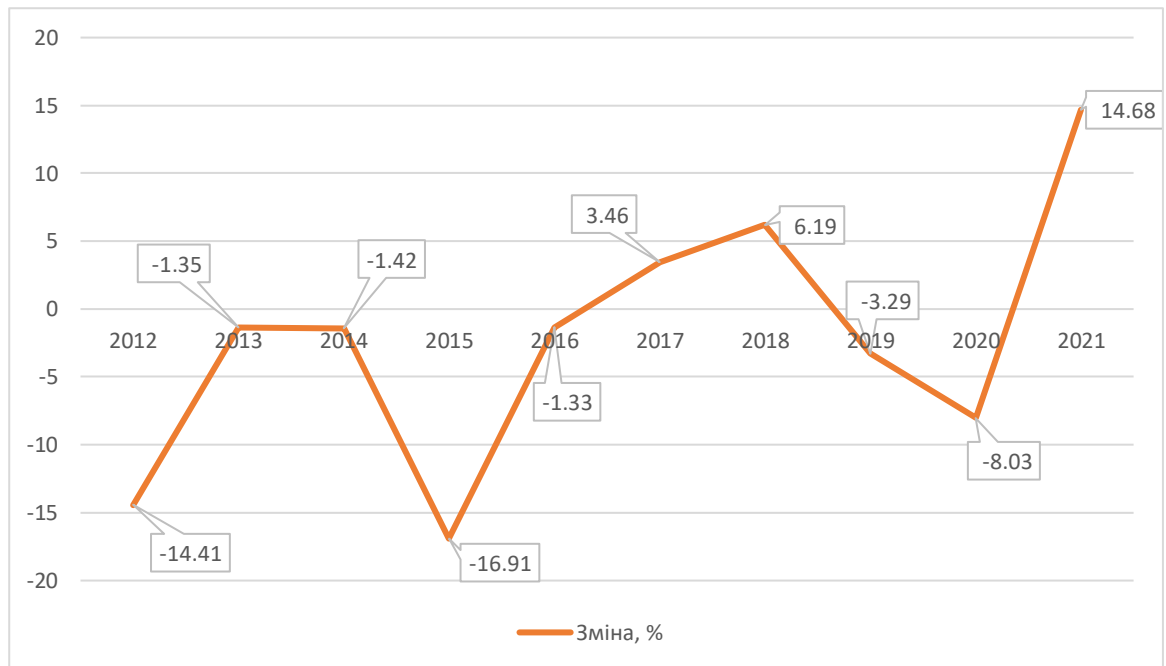

Рис. 2.1. Динаміка змін ВВП Греції у 2012-2021 рр. у %

Джерело: складено автором за матеріалом [35]

На такі різкі коливання мали вплив кризові ситуації в країні. 2015 рік відзначився найбільшим спадом у ВВП з рівнем -16,91%. Це може бути пов'язано з фінансовою кризою та іншими економічними проблемами, які стосувалися Греції в цей період.

Після кризових років 2015 та 2016 років, економіка Греції почала показувати ознаки стабілізації, і навіть зростання у 2017-2018 роках. Однак, пандемія COVID-19 також суттєво вплинула на економіку країни, що може пояснити спад у 2020 році та зростання у 2021 році.

Отже, в цілому, аналіз даних про ВВП Греції показує складну динаміку економічного розвитку країни протягом останніх десяти років, що включає кризові ситуації, стабілізацію та відновлення.

Наступний, не менш важливим показник, який ми розглянемо, це - Валовий внутрішній продукт за паритетом купівельної спроможності в поточних цінах. Його аналіз має ключове значення для розуміння економічної ситуації та рівня життя в країні. ВВП за ПКС в поточних цінах відображає реальний обсяг виробництва та обсяг витрат в економіці країни. Це дозволяє

оцінити реальний внесок країни в світове виробництво та порівняти його з іншими країнами. Також цей показник допомагає в оцінці рівня життя та добробуту населення країни. Цей показник враховує фактори, такі як ціни на товари та послуги у внутрішньому ринку, що дає більш точне уявлення про реальну купівельну спроможність громадян. Отже, аналіз цього показника надає комплексне розуміння економічної ситуації та рівня життя населення [41].

У таблиці 2.2. розглянемо динаміку валового внутрішнього продукту за паритетом купівельної спроможності у поточних цінах Греції у 2012-2021 рр.

Таблиця 2.2.

Динаміка ВВП за паритетом купівельної спроможності у поточних цінах Греції у 2012-2021 рр.

Рік	ВВП за паритетом купівельної спроможності
2012	275,14
2013	284,95
2014	290,01
2015	289,65
2016	296,44
2017	307,09
2018	319,67
2019	331,26
2020	305,01
2021	344,17

Джерело: складено автором за матеріалами [35]

Аналізуючи дані ВВП Греції за паритетом купівельної спроможності в поточних цінах з 2012 по 2021 рік, можна зробити декілька висновків.

У 2021 році ВВП Греції за ПКС в поточних цінах склав 344,17 мільярда доларів США, що на 12,84% більше, ніж у 2020 році. Це свідчить про позитивну тенденцію до зростання економіки країни після негативного впливу пандемії COVID-19 у 2020 році.

На рис. 2.2. представимо динаміку валового внутрішнього продукту за паритетом купівельної спроможності в поточних цінах Греції у 2012-2021 рр.

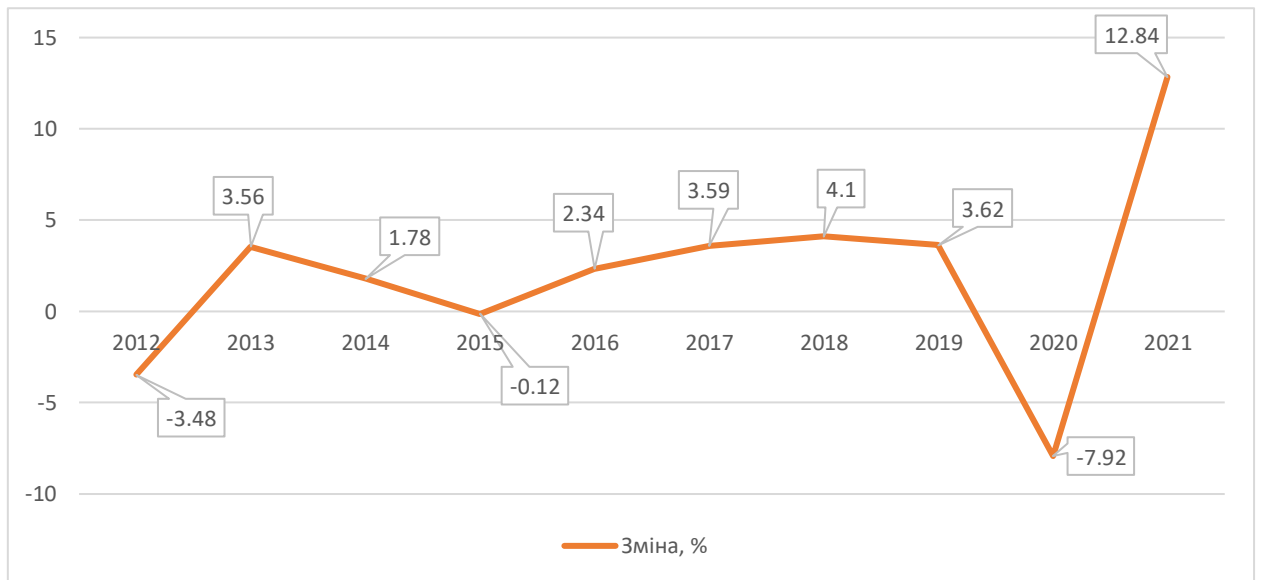

Рис. 2.2. Динаміка ВВП за паритетом купівельної спроможності в поточних цінах Греції у 2012-2021 рр., %

Джерело: складено автором за матеріалом [35]

Значний спад ВВП у 2020 році (-7,92%) свідчить про серйозні виклики, з якими стикалася економіка Греції через пандемію COVID-19 та пов'язані з нею економічні обмеження.

Загалом, у розглянутому періоді відбувалася тенденція до зростання ВВП за ПКС, з винятком 2020 року. Це може свідчити про стабілізацію економічного зростання в країні після кризових періодів. Також, підвищення ВВП свідчить про певне відновлення економічної активності, але водночас вказує на потребу в реформах та стимулюванні економічного зростання для досягнення стійкого розвитку.

На рис. 2.3. представимо тренд-аналіз валового внутрішнього продукту за паритетом купівельної спроможності в поточних цінах Греції на 2022-2026 рр.

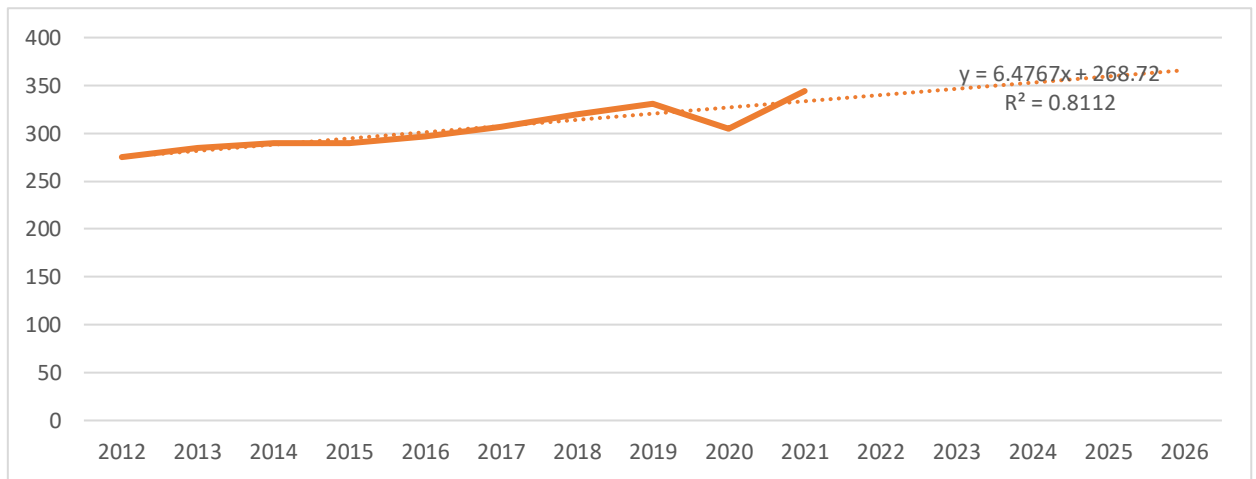

Рис. 2.3. Тренд-аналіз ВВП за паритетом купівельної спроможності в поточних цінах Греції на 2022-2026 рр.

Джерело: складено автором за матеріалом [35]

З лінійного трендового аналізу на 2022-2026 роки видно, що валовий внутрішній продукт за паритетом купівельної спроможності в поточних цінах з 2012 по 2021 рік демонструє стабільний зростаючий тренд. Коефіцієнт детермінації ($R^2 = 0,8112$) свідчить про те, що модель досить точно описує взаємозв'язок між часом та величиною ВВП.

Такий аналіз свідчить про стійкий розвиток економіки країни протягом аналізованого періоду. Зростання валового внутрішнього продукту свідчить про економічний прогрес та позитивні тенденції у розвитку країни.

Показник ВВП на душу населення є важливим економічним показником. Він дає уявлення про середній рівень доходів та економічного благополуччя кожного громадянина. Також цей показник дозволяє порівнювати економічну продуктивність між різними країнами. Він допомагає визначити, яка країна має вищий рівень розвитку економіки та більшу здатність забезпечити своїм громадянам високий рівень життя. Зростання ВВП на душу населення може свідчити про економічний зріст та покращення умов життя. Отже, ВВП на душу населення є важливим інструментом для розуміння економічного стану країни та його впливу на життя її громадян [42].

У таблиці 2.3. розглянемо динаміку ВВП на душу населення Греції у 2012-2021 рр.

Таблиця 2.3.

Динаміка ВВП на душу населення Греції у 2012-2021 рр., дол. США

Рік	ВВП на душу населення
2012	21845
2013	21712
2014	21554
2015	18024
2016	17906
2017	18552
2018	19751
2019	19130
2020	17603
2021	20263

Джерело: складено автором за матеріалами [35]

Протягом останніх десяти років ВВП на душу населення Греції зазнавав значних коливань. Наприклад, у 2012 році спостерігалася велика зниження на рівень 14,12%, а в 2021 році відбулося значне зростання на 15,11%. Спади у ВВП на душу населення, такі як у 2012 році та в 2015 році, можуть бути пов'язані з економічними кризами, які торкнулися Греції у ці роки. Після кризи 2012 року Греція поступово відновлювалася, що відображено у зростанні ВВП на душу населення у наступні роки.

На рис. 2.4. представимо динаміку ВВП на душу населення Греції у 2012-2021 рр. Зменшення або збільшення ВВП на душу населення може бути пов'язане з подіями, які відбуваються у країні або світі. Наприклад, криза 2020 року викликала спад у 2020 році, але пізніше, у 2021 році, спостерігалася помітна зростання, що може бути пов'язане з відновленням економіки після кризи. Також, коливання у величині ВВП на душу населення вказують на нестабільність економічного середовища в країні.

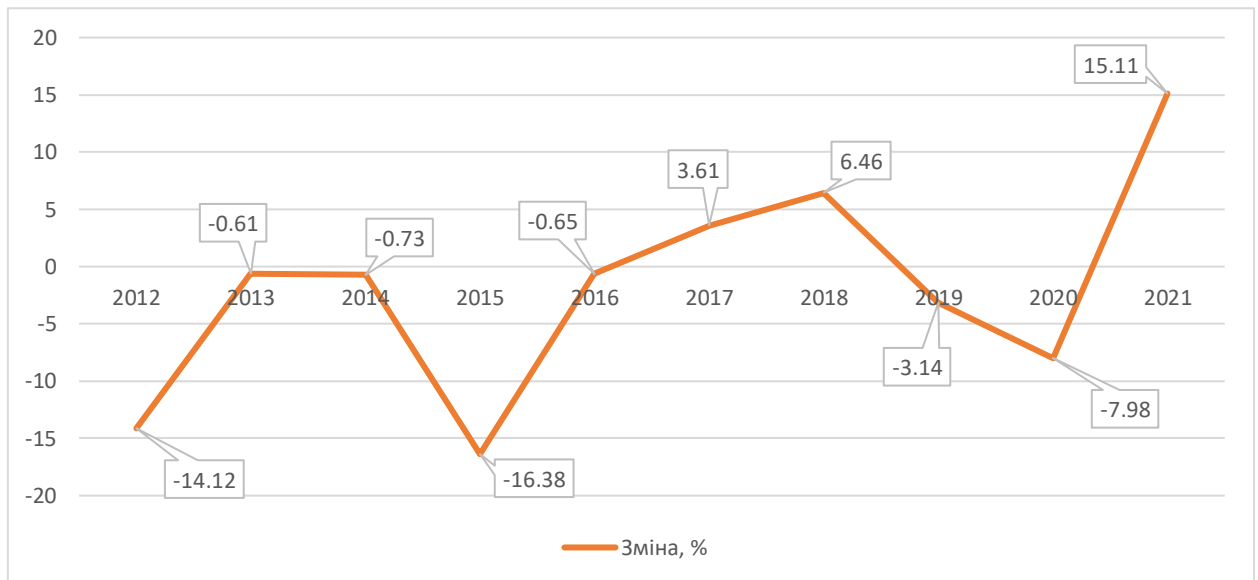

Рис. 2.4. Динаміка зміни ВВП на душу населення Греції у 2012-2021 рр., %

Джерело: складено автором за матеріалом [35]

За 2021 рік ВВП на душу населення серед країн в середньому склало близько 34806 дол. США. В Італії - 35473 дол. США, в Франції - 45188 дол. США, в Німеччині - 51238 дол. США, в Іспанії - 30090 дол. США, в Болгарії - 11746 дол. США, в Австрії - 53332 дол. США, в Бельгії - 51849 дол. США, в Литві - 23386 дол. США, у Швеції - 60816 дол. США, в Португалії - 24296 дол. США, в Чехії - 26849 дол. США та в Польщі - 17946 дол. США. Як ми можемо помітити, в Греції цей показник склав 20263 доларів США, що є значно меншим ніж в інших країнах Європейського Союзу. Це означає, що середній рівень життя та економічний розвиток в Греції є меншим порівняно з іншими країнами ЄС. Проте важливо зазначити, що є інші країни Європейського Союзу з нижчим рівнем ВВП на душу населення, ніж в Греції. Це означає, що Греція не є єдиною країною з економічними труднощами, існують інші країни, які також мають виклики у розвитку своїх економік.

Отже, низький рівень ВВП на душу населення в Греції порівняно з іншими країнами ЄС може вказувати на необхідність у подальших економічних реформах та заходах для підвищення економічного розвитку та покращення рівня життя населення.

Середній рівень інфляції споживчих цін є важливим показником для розуміння різних аспектів економічної ситуації та впливу насамперед на домогосподарства та споживачів. Інфляція впливає на купівельну потужність грошей. Висока інфляція означає, що ціни на товари та послуги зростають швидше, ніж зростає дохід населення, що зменшує його купівельну потужність. Низька інфляція, навпаки, може свідчити про стабільну економічну ситуацію та збереження купівельної потужності грошей [40].

У таблиці 2.4. розглянемо середній рівень інфляції споживчих цін Греції у 2012-2021 рр.

Таблиця 2.4.

Середній рівень інфляції споживчих цін Греції у 2012-2021 рр.

Рік	Рівень інфляції
2012	1,0
2013	-0,9
2014	-1,4
2015	-1,1
2016	0,0
2017	1,1
2018	0,8
2019	0,5
2020	-1,3
2021	0,6

Джерело: складено автором за матеріалами [35]

Аналізуючи середній рівень інфляції споживчих цін у Греції з 2012 по 2021 рік, можна зазначити, що у період з 2012 по 2021 рік інфляційні темпи у Греції значно коливалися, від позитивних до негативних значень. Найбільш вражаючою була ситуація в 2017 році, коли інфляція зростала на 8653,85%, а також у 2013 році, коли відбувся різкий спад на 182,51%.

На рис. 2.5. представимо динаміку середнього рівня інфляції споживчих цін у Греції у 2012-2022 рр.

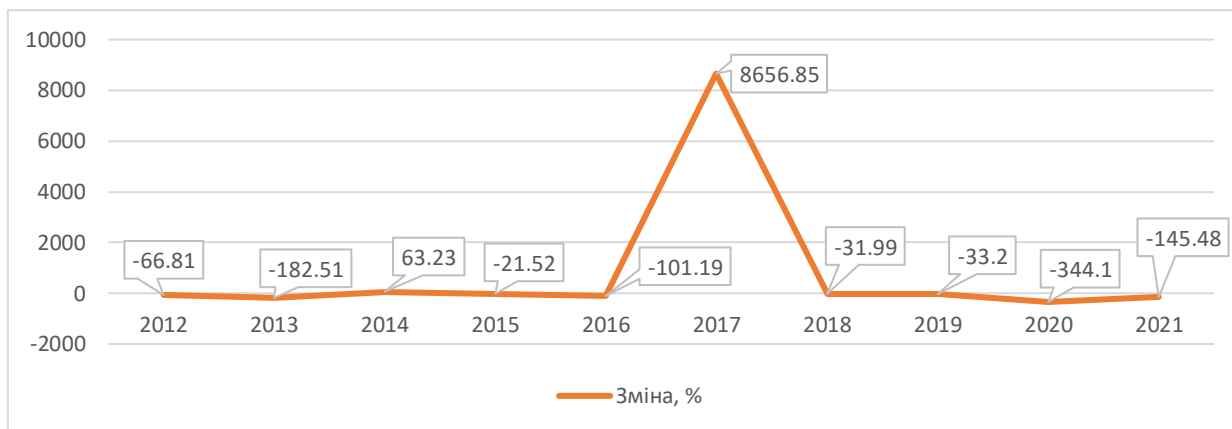

Рис. 2.5. Динаміка середнього рівня інфляції споживчих цін у Греції у 2012-2022 рр., %, [35]

Джерело: складено автором за матеріалом [35]

Незважаючи на значні коливання, слід відзначити загальну тенденцію до зниження середнього рівня інфляції в Греції протягом останніх десяти років. Найнижчий рівень був зафіксований у 2016 році (-101,19%), але у 2021 році він становив лише 0,6%.

Різкі зміни в інфляційних темпах можуть бути пов'язані з економічними кризами та стратегіями економічної політики, що приймалися для їх подолання. Наприклад, після фінансової кризи в 2013 році може бути пояснене значне зниження інфляції. Інфляція також може бути вплинута макроекономічними факторами, такими як коливання цін на нафту, зміни в обсягах виробництва та споживання, а також валютні коливання.

Аналіз наступного показника має ключове значення для оцінки фінансової стійкості держави, аналізу економічних ризиків, розробки економічної політики та визначення кредитного рейтингу країни. Цей показник - сукупний державний борг.

Показник сукупного державного боргу - це економічний індикатор, який відображає загальну суму боргових зобов'язань уряду країни перед внутрішніми та зовнішніми кредиторами. Цей показник включає всі борги, накопичені державою, незалежно від терміну їх погашення або валюти, в якій вони номіновані. Він може бути виміряний як у абсолютних значеннях (сума

боргу в грошовому вираженні), так і відносно валового внутрішнього продукту (ВВП) країни, що дозволяє оцінювати рівень боргового навантаження [51].

У таблиці 2.5. розглянемо динаміку сукупного державного боргу Греції у 2012-2021 рр.

Таблиця 2.5.

Динаміка сукупного державного боргу Греції у 2012-2021 рр.

Рік	Сукупний державний борг, %
2012	162,1
2013	178,8
2014	181,8
2015	179,1
2016	183,7
2017	183,2
2018	190,7
2019	185,6
2020	212,4
2021	199,4

Джерело: складено автором за матеріалами [35]

Аналізуючи дані про сукупний державний борг Греції з 2012 по 2021 рік, можна виокремити декілька ключових висновків. По-перше, просліджується тенденція до зростання боргу, протягом розглянутого періоду. Найбільший борг був зафіксований у 2020 році, коли він склав 212,4% ВВП. Це свідчить про значну фінансову напругу та залежність Греції від зовнішнього фінансування, що може обмежувати можливості уряду у фінансовій політиці та впливати на кредитоспроможність країни. По-друге, різкі коливання боргу можуть бути пов'язані з економічними кризами та реакціями уряду на ці кризи, такими як запозичення для фінансування антикризових заходів.

На рис. 2.6. представимо динаміку сукупного державного боргу Греції у 2012-2021 рр.

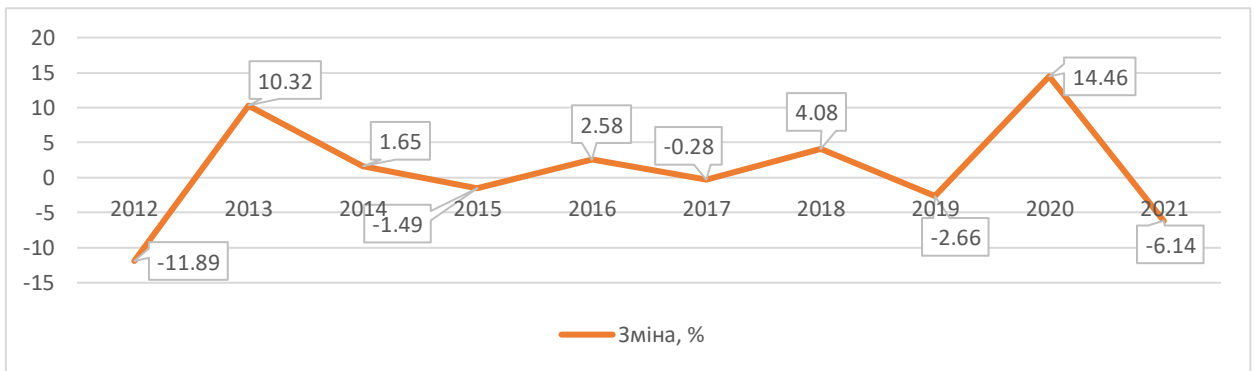

Рис. 2.6. Динаміка сукупного державного боргу Греції у 2012-2021 рр., %

Джерело: складено автором за матеріалом [35]

Наприклад, підвищення боргу у 2020 році може бути наслідком фінансових турбулентностей, спричинених пандемією COVID-19. Зменшення державного боргу у 2021 році свідчить про початок економічного відновлення та ефективність заходів з управління фінансами, які могли включати скорочення бюджетних витрат, підвищення податкових надходжень або отримання зовнішньої фінансової допомоги. Отже, аналіз сукупного державного боргу Греції підкреслив вразливість економіки до зовнішніх подій, таких як пандемія COVID-19, яка призвела до значного зростання боргу у 2020 році, а також вказав на можливості для стабілізації та відновлення економіки.

На рис. 2.7. представимо тренд-аналіз сукупного державного боргу Греції на 2022-2026 рр.

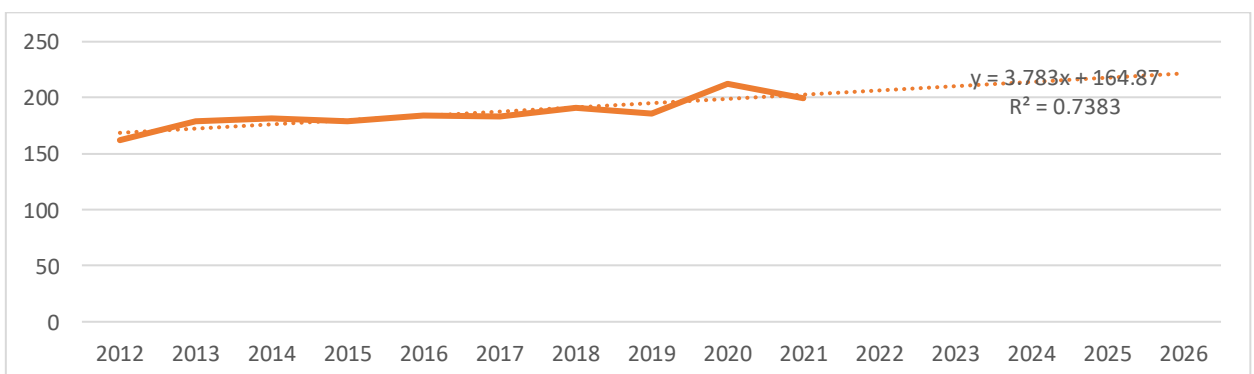

Рис. 2.7. Тренд-аналіз сукупного державного боргу Греції на 2022-2026 рр., млрд дол. США

Джерело: складено автором за матеріалом [35]

Трендовий аналіз сукупного державного боргу на 2022-2026 роки показує позитивну тенденцію зростання, що підтверджується 73% вірогідності, тобто прогноз тренд-аналізу має 73% правдоподібності статися.

Цей аналіз вказує на те, що Греції слід готуватися до подальшого зростання державного боргу, що може мати як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, зростання боргу може означати більше інвестицій в економіку і розвиток інфраструктури. З іншого боку, зростаючий борг може збільшити навантаження на державний бюджет і вимагати суворішого контролю за державними витратами та ефективніших стратегій управління боргом. Це підкреслює важливість збалансованого підходу до фіскальної політики і необхідність проведення реформ, спрямованих на стимулювання економічного зростання і зниження боргового навантаження в довгостроковій перспективі.

Наступний показник - рівень безробіття. Рівень безробіття вказує на те, наскільки ефективно працює ринок праці країни. Він свідчить про ступінь економічного розвитку країни. Зниження безробіття може бути ознакою зростання економіки та покращення умов життя населення [43].

У таблиці 2.6. розглянемо динаміку рівня безробіття у Греції, 2012-2021 рр.

Таблиця 2.6.

Динаміка рівня безробіття у Греції у 2012-2021 рр., %

Рік	Рівень безробіття
2012	24,4
2013	27,5
2014	26,5
2015	24,9
2016	23,6
2017	21,5
2018	19,3
2019	17,3
2020	16,4
2021	15

Джерело: складено автором за матеріалами [35]

Протягом досліджувального періоду з 2012 по 2021 рік рівень безробіття знизився з 24,2 (у 2012 році) до 15 (у 2021 році), що свідчить про певний позитивний розвиток на ринку праці у країні, бо просліджується загальна тенденція зниження рівня безробітності.

Середній рівень безробіття в країнах Європейського союзу складає 5,9% [36]. Тобто 15% у Греції, серед країн Європейського союзу, це дуже високий рівень. Так, позитивна тенденція щодо зниження рівня безробітності присутня, але це все ще є дуже несприятливим результатом для країни та її населення.

На рис. 2.8. представимо динаміку рівня безробіття в Греції у 2012-2021 рр.

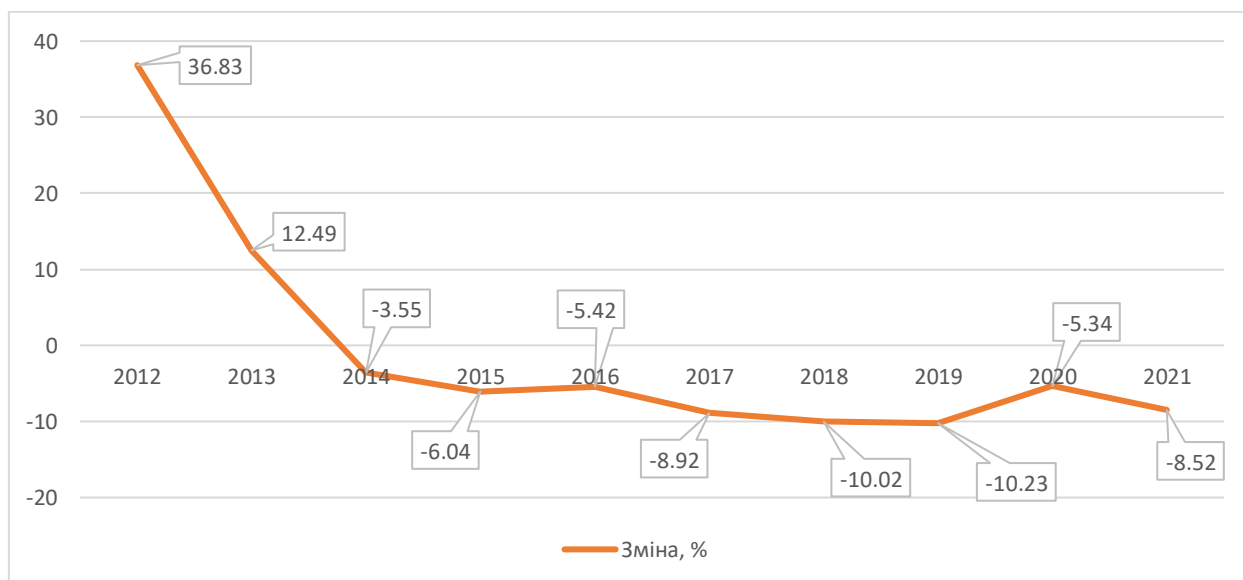

Рис. 2.8. Динаміка рівня безробіття в Греції у 2012-2021 рр., %

Джерело: складено автором за матеріалом [35]

Для оцінки економічного становища країни дуже важливими для розглядання є світові рейтинги. Наступний показник, який ми будемо досліджувати - Індекс людського розвитку (ІЛР). Його аналіз є важливим інструментом для оцінки якості життя та рівня розвитку її населення. ІЛР враховує такі важливі показники, як тривалість життя, освіта та рівень доходів. Аналіз ІЛР дозволяє зрозуміти, наскільки вдало країна забезпечує своїм громадянам доступ до освіти, охорони здоров'я та інших сфер життя. Слід

відмітити, що аналіз Індексу людського розвитку країни надає комплексне розуміння рівня її розвитку та дозволяє визначити напрямки подальших дій для досягнення стійкого соціального та економічного розвитку [44].

ІЛР - це комбінований індекс, що вимірює середні досягнення у трьох основних вимірах людського розвитку - довге та здорове життя, знання та гідний рівень життя. Якщо значення показника дорівнює 1 - це значить що досліджувальна країна це найрозвиненіша країна, тобто чим вище показник, тим розвиненіша країна (1 = найрозвиненіша країна) [35].

У таблиці 2.7. розглянемо динаміку індексу людського розвитку Греції у 2012-2020 рр.

Таблиця 2.7.

Динаміка індексу людського розвитку Греції у 2012-2020 рр.

Рік	Індекс людського розвитку
2012	0,87
2013	0,87
2014	0,88
2015	0,88
2016	0,87
2017	0,88
2018	0,89
2019	0,89
2020	0,89

Джерело: складено автором за матеріалами [35]

Аналіз Індексу людського розвитку (ІЛР) Греції за останні роки дає деякі важливі висновки. По-перше, слід відмітити стійкий ріст. Індекс людського розвитку Греції зростав протягом останніх десяти років, що свідчить про певний прогрес у сферах довгого та здорового життя, знань та гідного рівня життя. По-друге, присутні мінімальні зміни. Зміни в ІЛР від року до року були досить невеликими, з відхиленнями від базового показника (1 - найвищий рівень) менш ніж на 0,1 бала.

На рис. 2.9. представимо динаміку індексу людського розвитку Греції у 2012-2021 рр.

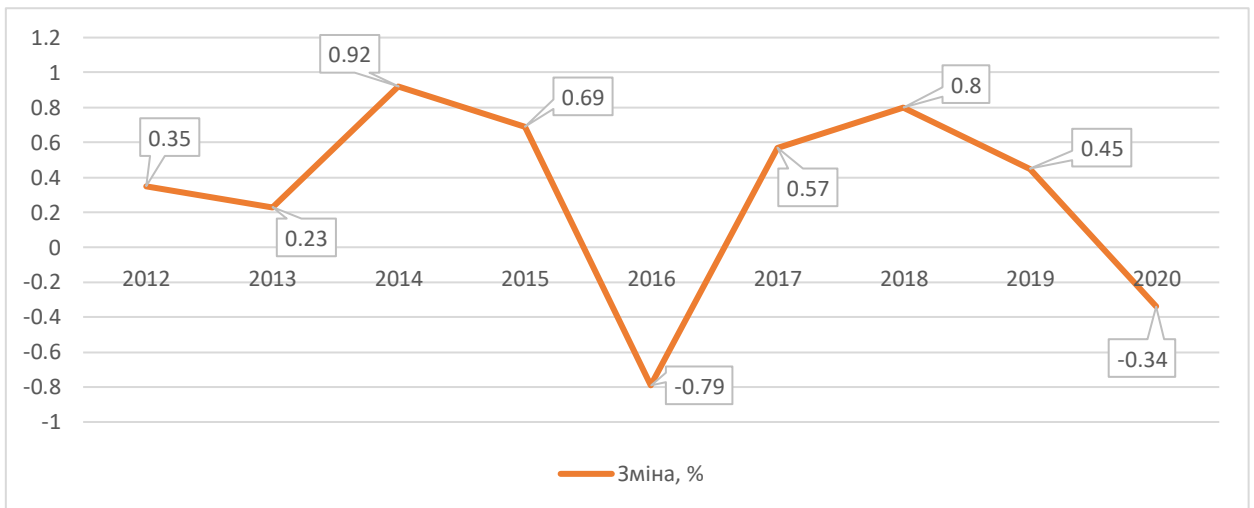

Рис. 2.9. Динаміка індексу людського розвитку Греції у 2012-2021 рр., %
Джерело: складено автором за матеріалом [35]

Також індекс показує стабільний характер розвитку Греції у цих трьох ключових вимірах, не дивлячись на економічні труднощі та кризу. Аналіз Індексу людського розвитку Греції вказує на деякий прогрес у покращенні якості життя та рівня розвитку нації протягом останнього десятиліття, але також підкреслює потребу у подальших зусиллях для досягнення більш високих результатів.

На рис. 2.10. представимо тренд-аналіз індексу людського розвитку Греції на 2021-2025 рр.

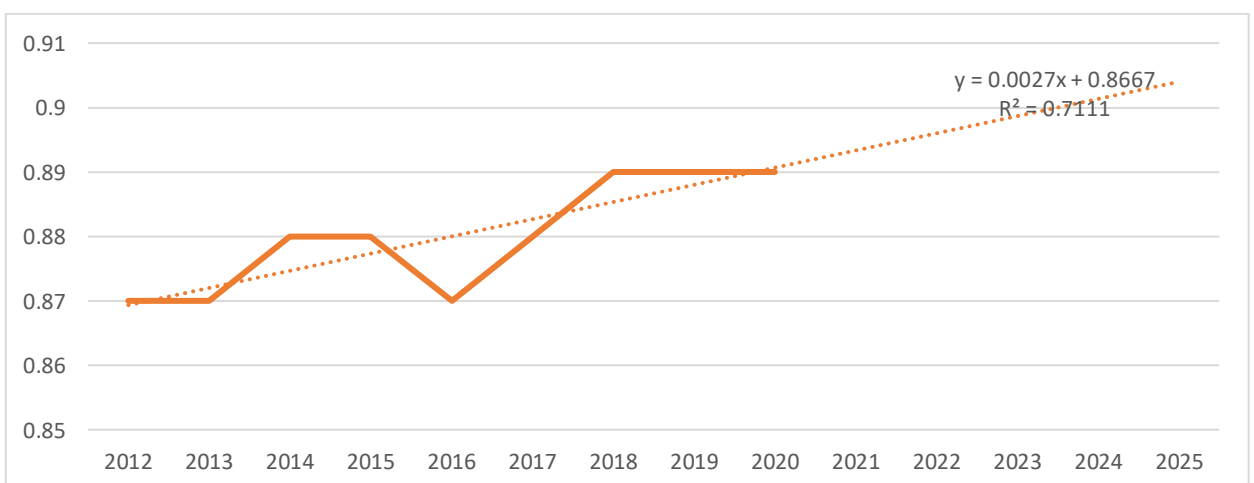

Рис. 2.10. Тренд-аналіз індексу людського розвитку Греції на 2021-2025 рр.

Джерело: складено автором за матеріалом [35]

Тренд-аналіз на 2021-2025 рр. вказує, що з вірогідність 71% індекс людського розвитку буде позитивно зростати щорічно. Це свідчить про те, що Греція прямує у правильному напрямку у сфері розвитку свого народу.

Відкритість та привабливість економіки країни визначається місцем країни у глобальних рейтингах, а саме: Рейтинг економічної свободи, рейтинг конкурентоспроможності та Doing Business.

Індекс економічної свободи - це міжнародний показник, який вимірює рівень економічної свободи в країні. Цей індекс оцінює такі аспекти, як рівень захисту власності, ефективність регулювання ринку, рівень оподаткування, відкритість до міжнародної торгівлі та інші економічні параметри [45]

Отже, індекс економічної свободи надає нам можливість оцінити економічний стан країни, її привабливість для інвесторів та рівень відкритості для підприємництва, що важливо для подальшого розвитку та процвітання.

У таблиці 2.8. розглянемо Індекс економічної свободи Республіки Греції у 2017-2023 рр.

Таблиця 2.8.

Динаміка Індексу економічної свободи Республіки Греції у 2017-2023 рр.

Рік	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Значення	55	57,3	57,7	59,9	60,9	61,5	56,9

Джерело: складено автором за матеріалами [35]

Значення індексу економічної свободи Греції за період 2017-2023 рр. демонструють нестабільність з незначним загальним покращенням на початку періоду, після чого слідує падіння в останні роки.

На рис. 2.11. представимо динаміку індексу економічної свободи Греції у 2017-2023 рр.

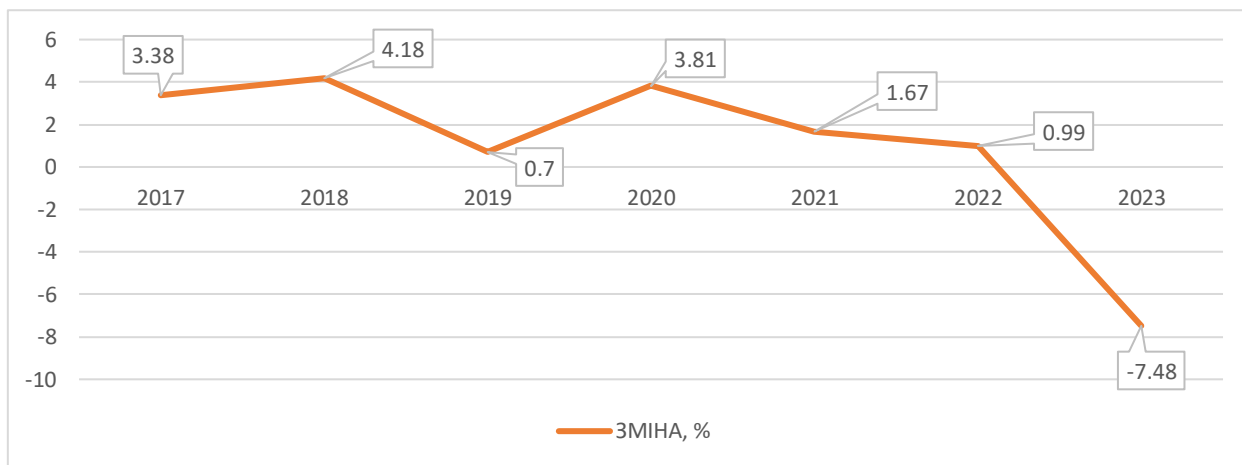

Рис. 2.11. Динаміка індексу економічної свободи Греції у 2017-2023 рр.

Джерело: складено автором за матеріалом [35]

Індекс зростав з 55 у 2017 році до 57,7 у 2019 році. Це свідчить про деякі покращення в економічній свободі, можливо, через реформи або стабілізацію економічної політики після кризи. Індекс продовжував зростати, досягаючи піку 61,5 у 2022 році, що може бути результатом зусиль уряду з покращення бізнес-клімату та реформування економічної політики для стимулювання економічного зростання.

Останні два роки показують спад, зокрема різке падіння до 56,9 у 2023 році з 61,5 у 2022 році. Це може свідчити про економічні труднощі, можливо, пов'язані з глобальними економічними викликами, такими як пандемія COVID-19 або внутрішні економічні проблеми.

Загалом, значення індексу 2023 року (56,9) є лише трохи вищим за значення 2017 року (55), що показує, що за ці сім років покращення було мінімальним і нестабільним.

У таблиці 2.9. розглянемо індекс економічної свободи країн ЄС у 2023 р.

Таблиця 2.9.

Індекс економічної свободи країн ЄС у 2023 р.

Країна	Італія	Франція	Німеччина	Іспанія	Болгарія
	62,3	63,6	73,7	65	69,3

Джерело: складено автором за матеріалами [35]

В порівнянні з іншими країнами-учасницями ЄС Грецька Республіка має відносно низьке значення показника (всього 56,9). Це свідчить про не найкращу ситуацію в її бізнес-кліматі в порівнянні з іншими країнами, також на порівняно низький рівень економічної свободи та наявність значних бар'єрів для бізнесу.

Індекс конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI) - це комплексний показник, що вимірює здатність країни забезпечувати рівень продуктивності, який визначає її добробут. Індекс розроблений Всесвітнім економічним форумом і оцінює широкий спектр факторів, що впливають на економічну конкурентоспроможність країни [56].

У таблиці 2.10. розглянемо Індекс конкурентоспроможності Греції у 2019-2023 рр.

Таблиця 2.10.

Індекс конкурентоспроможності Греції у 2019-2023 рр.

Рік	2019	2020	2021	2022	2023
Значення	53,138	57,872	56,319	57,26	55,12

Джерело: складено автором за матеріалами [52, 53, 54, 55, 56]

За даними таблиці можна помітити те, що за період з 2019 по 2023 рік індекс конкурентоспроможності Греції показав деяку нестабільність, але загалом зберіг тенденцію до зростання з певними коливаннями. Отже, загалом можна зробити висновок, що конкурентоспроможність Греції за останні п'ять років зросла, незважаючи на окремі періоди спаду. Ця тенденція вказує на необхідність продовження зусиль з реформування та модернізації економіки, а також на важливість підтримання стабільного економічного середовища для подальшого підвищення конкурентоспроможності країни.

У таблиці 2.11. розглянемо Індекс конкурентоспроможності в країнах ЄС у 2023 р.

Таблиця 2.11.

Індекс конкурентоспроможності в країнах ЄС у 2023 р.

Країна	Італія	Франція	Німеччина	Іспанія	Болгарія
Значення	63,32	71,05	80,47	67,22	46,83

Джерело: складено автором за матеріалами [56]

В порівнянні з іншими країнами-учасницями ЄС, Грецька Республіка демонструє нижчий рівень конкурентоспроможності. Індекс конкурентоспроможності Греції у 2023 році становить 55,12, що є нижчим, ніж у більшості порівнюваних країн. Наприклад, індекс конкурентоспроможності Німеччини складає 80,47, Франції - 71,05, Іспанії - 67,22, та Італії - 63,32. Єдина країна серед наведених, яка має нижчий індекс, ніж Греція, - це Болгарія з показником 46,83 [56].

Ці дані свідчать про те, що Греції потрібно посилювати свої зусилля для підвищення конкурентоспроможності, щоб краще конкурувати з іншими країнами Європейського Союзу. Основними напрямками можуть бути реформи в економічній політиці, покращення бізнес-середовища, інвестиції в інновації та технології, а також розвиток інфраструктури та освіти.

Індекс легкості ведення бізнесу - це щорічне дослідження, проведене Світовим банком, яке оцінює простоту ведення бізнесу в різних країнах світу. Він вимірює нормативні правила, що сприяють або перешкоджають бізнес-діяльності протягом усього життєвого циклу підприємства, від його створення до закриття. Також, він забезпечує порівняння бізнес-клімату між країнами, що важливо для інвесторів, які розглядають можливості для інвестицій у різних регіонах [46].

У таблиці 2.12. розглянемо Індекс легкості ведення бізнесу Республіки Греції у 2016-2020 рр.

Таблиця 2.12.

Індекс легкості ведення бізнесу Греції у 2016-2020 рр.

Рік	2016	2017	2018	2019	2020
	66,92	67,09	67,11	67,41	68,42

Джерело: складено автором за матеріалами [35]

За даними таблиці ми можемо спостерігати стабільний ріст індексу за досліджувальний період, що може свідчити про постійне поліпшення бізнес-клімату в країні і є позитивним моментом для її економічного розвитку.

У таблиці 2.13. розглянемо Індекс легкості ведення бізнесу в країнах ЄС у 2020 р.

Таблиця 2.13.

Індекс легкості ведення бізнесу в країнах ЄС у 2020 р.

Країна	Італія	Франція	Німеччина	Іспанія	Болгарія
Значення	72,85	76,8	79,71	77,94	71,97

Джерело: складено автором за матеріалами [35]

В порівнянні з іншими країнами-учасницями ЄС Грецька Республіка має найнижче значення показника (68,42). Це свідчить про складні умови ведення бізнесу порівняно з іншими країнами.

У порівнянні з такими країнами як Німеччина, Франція, Італія, Іспанія та Болгарія, Греція демонструє відставання за всіма трьома показниками. Це підкреслює необхідність активізації зусиль для створення більш сприятливого бізнес-клімату та поліпшення економічних умов.

Загалом, аналіз трьох показників свідчить про низку економічних викликів, з якими стикається Греція. Низький рівень конкурентоспроможності та складні умови ведення бізнесу стримують економічний розвиток та інвестиційну привабливість країни. Високий рівень державного боргу вказує на необхідність продовження фіскальних та структурних реформ для забезпечення стійкого економічного зростання. Для покращення економічної ситуації Греції важливо зосередитися на створенні сприятливих умов для бізнесу, зниженні бюрократичних бар'єрів, підвищенні ефективності державних інститутів та зменшенні боргового навантаження.

Аналізуючи економічні показники Греції протягом останніх десяти років, можна відмітити складну динаміку економічного розвитку, яка включає періоди зростання, спаду та стабілізації різних економічних показників.

Наприклад, ВВП на душу населення Греції значно нижче середнього показника серед країн ЄС, але в той же час не найнижчий.

Хоча спостерігається загальна тенденція зниження рівня безробіття протягом останніх років, проте рівень безробіття у Греції залишається високим у порівнянні з іншими країнами Європейського Союзу.

Аналіз Індексу людського розвитку показав певний прогрес у покращенні якості життя та рівня розвитку нації протягом останнього десятиліття. У цілому, Греція показує певний прогрес у різних аспектах свого розвитку, але все ще залишаються різні аспекти для покращення для досягнення стабільного та сталого економічного та соціального розвитку. Вирішення проблем безробіття та стимулювання економічного зростання є ключовими завданнями для майбутнього країни.

2.2. Сучасні тенденції міжнародної торгівлі Республіки Греції

Міжнародна торгівля є ключовим елементом економічного розвитку багатьох країн, включаючи Грецію. Протягом останніх десятиліть країна активно взаємодіяла з іншими країнами світу, розвиваючи та розширюючи свої торговельні зв'язки. Динаміка та сучасні тенденції міжнародної торгівлі Греції є об'єктом дослідження в контексті її взаємодії з глобальними ринками.

Для більш детального розуміння міжнародної торгівлі Греції треба розглянути динаміку зовнішньоторговельних відносин Греції протягом останніх років, а також сучасні тенденції, які впливають на її зовнішньоекономічну діяльність. Аналіз стану та змін у міжнародній торгівлі Греції допоможе краще зрозуміти її позицію на світових ринках та визначити перспективи подальшого розвитку економіки країни.

Імпортні ринки, в які Греція продає свої товари характеризуються великим різноманіттям країн, більшість з яких є в складі Європейського Союзу.

У таблиці 2.14. розглянемо перелік імпорتنих ринків для товару, що експортується Грецією у 2016-2023 рр.

Таблиця 2.14.

Географічна структура експорту товарів Республіки Греції у 2016-2023 рр.

Імпортери	Вартість експорту в млн дол США							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Світ	27,8	32,2	39,5	37,9	35,1	47,2	57,6	55,1
Італія	3,1	3,4	4,1	4,1	3,7	4,6	5,9	6,4
Болгарія	1,4	1,5	1,7	1,7	1,7	2,2	4,4	3,8
Німеччина	2,1	2,3	2,5	2,5	2,7	3,4	3,7	3,7
Кіпр	1,7	1,9	2,1	2,1	2,1	2,8	3,2	3,6
Іспанія	0,8	0,8	1,3	1,2	1,3	1,4	2,2	2,3
США	1,2	1,3	1,6	1,5	1,3	1,9	2,3	2,2
Велико-британія	1,2	1,2	1,4	1,4	1,3	1,5	2,3	2,1
Румунія	0,8	0,9	1,1	1,1	1,2	1,6	1,9	1,9
Франція	0,8	0,9	1,2	1,3	2,02	2,2	1,8	1,9
Туреччина	1,5	2,20	2,4	2,2	1,5	2,4	2,6	1,9

Джерело: складено автором за матеріалами [37]

Експорт з Греції з усіх країн загалом показує стабільне зростання вартості протягом багатьох років, з відносно невеликими відхиленнями. Це може свідчити про збільшення попиту на грецькі товари, розвиток нових ринків, посилення конкурентоспроможності або зв'язок з політичними та економічними чинниками. Не зважаючи на причину, це позитивний сигнал для економіки греції, який свідчить про її успішний вихід на міжнародний ринок та підтримку з боку міжнародних партнерів.

Топ-10 країн імпортерів з Греції згідно до таблиці: Італія, Болгарія, Німеччина, Кіпр, Іспанія, США, Великобританія, Румунія, Франція, Туреччина. Італія - одна з найважливіших імпортерів грецьких товарів. В цілому спостерігається зростання в вартості експорту кожної країни, що свідчить про те, що товари, які експортує Греція є дуже важливими та цінними для їхніх ринків. Це може вказувати на якість продукції та наявність популярних брендів в країні.

Країни, з яких Греція імпортує товари, дуже різноманітні. Вони включають не лише країни-члени Європейського Союзу, але і інші країни. Наприклад, Китай, Туреччина, Ірак та інші.

У таблиці 2.15. розглянемо географічну структуру імпорту товарів Республіки Греції у 2016-2023 рр.

Таблиця 2.15.

Географічна структура імпорту товарів Республіки Греції у 2016-2023 рр.

Експортери	Вартість імпорту в млн дол США							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Світ	47,6	55,3	65,1	62,2	55,5	77,3	97,9	89,5
Німеччина	5,2	5,6	6,6	6,6	6,6	8,1	8,7	9,4
Китай	3,2	3,1	4,2	4,5	4,3	5,9	8,3	7,5
Італія	3,9	4,2	4,9	4,9	4,6	6,1	6,2	7,3
Ірак	2,6	3,5	5,4	5,1	2,3	4,9	7,1	5,7
Нідерланди	2,6	2,9	3,2	3,0	3,4	4,2	4,6	5,4
Франція	2,1	2,3	2,5	2,6	2,4	3,1	3,5	3,9
Казахстан	1,4	1,3	1,9	1,8	1,8	2,6	2,8	3,7
Іспанія	1,7	1,9	2,3	2,2	1,8	2,6	2,7	3,3
Болгарія	1,6	1,8	2,03	2,03	1,8	2,3	2,8	3,3
Туреччина	1,5	1,6	2,2	2,2	1,8	2,9	3,04	2,9

Джерело: складено автором за матеріалами [37]

Імпорт Греції з різних країн свідчить про її інтеграцію в міжнародні торговельні відносини та різноманітність джерел постачання товарів. Зростання вартості імпорту з багатьох країн свідчить про розширення економічних зв'язків Греції з різними регіонами світу. Наприклад, збільшення імпорту з Китаю може вказувати на розвиток співпраці з країнами Східної Азії, тоді як імпорт з країн Європейського Союзу, таких як Німеччина та Італія, відображає тісні економічні зв'язки Греції з її європейськими партнерами. Крім того, збільшення імпорту з країн, які не є сусідніми з Грецією, такими як Ірак та Казахстан, може вказувати на диверсифікацію джерел постачання товарів та розширення географії торгівлі. Такий різноманітний характер імпорту свідчить про відкритий та глобально орієнтований характер економіки Греції. До топ-10 країн, з яких Греція експортує входять: Німеччина, Китай, Італія, Ірак, Нідерланди, Франція, Казахстан, Іспанія, Болгарія, Туреччина.

У таблиці 2.16. розглянемо сальдо Греції у вартісному вираженні у 2018-2023 рр.

Динаміка сальдо торговельного балансу Греції у 2018-2023 рр.

Партнери	Сальдо у вартісному вираженні в млн дол США							
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Вартість експорту 2023	Вартість імпорту 2023
Світ	-25,7	-24,3	-20,5	-30,04	-40,4	-34,4	55,1	89,5
Італія	-0,8	-0,8	-0,9	-1,4	-0,2	-0,9	6,4	7,3
Болгарія	-0,4	-0,3	-0,1	-0,1	1,7	0,6	3,8	3,3
Німеччина	-4,1	-4,1	-3,9	-4,7	-5,1	-5,7	3,7	9,4
Кіпр	1,6	1,7	1,7	2,3	2,6	2,9	3,6	0,7
Іспанія	-1,04	-0,9	-0,5	-1,2	-0,6	-1,03	2,2	3,3
США	0,8	0,09	0,2	0,2	-1,3	0,6	2,2	1,6
Велико-британія	-0,1	0,1	0,2	0,8	1,4	1,1	2,1	0,9
Румунія	-0,001	0,2	0,5	0,6	0,8	0,8	1,9	1,1
Франція	-1,3	-1,3	-0,3	-0,7	-1,7	-1,9	1,9	3,9
Туреччина	0,2	0,03	-0,2	-0,5	-0,4	-1,0	1,9	2,9

Джерело: складено автором за матеріалами [37]

Ця таблиця дозволяє проаналізувати торговельні відносини Греції з різними партнерами, а саме сальдо торгівлі. Після перегляду цієї таблиці можна зробити кілька висновків щодо торговельних відносин Греції з різними партнерами.

По-перше, сальдо торгівлі Греції з усім світом вказує на те, що вона має торговельний дефіцит, тобто загальна вартість її імпорту перевищує вартість експорту. Протягом років сальдо торгівлі зростає, що може бути зв'язано з різними економічними та торговельними факторами. Це означає, що країна залежить від імпорту товарів та послуг для задоволення власних потреб.

По-друге, слід відмітити, що деякі країни, такі як Італія, Кіпр та Туреччина, мають позитивне сальдо в торгівлі з Грецією, тобто вартість експорту з цих країн перевищує вартість імпорту. В той час, країни, такі як Німеччина, Франція та Великобританія, мають негативне сальдо в торгівлі з Грецією. Це означає, що вартість імпорту з цих країн перевищує вартість експорту. Негативне сальдо може вказувати на те, що Греція велику частину товарів і послуг споживає з цих країн, а не експортує до них відповідних продуктів.

Проаналізуємо динаміку, загалом, вартість як експорту, так і імпорту зростає з роками, що свідчить про збільшення обсягів торгівлі Греції з її партнерами. Однак, слід відзначити, що існують коливання в сальдо торгівлі з різними країнами протягом років, що може бути викликано різними факторами, включаючи економічні та політичні зміни.

Також слід відзначити різноманітність партнерів. Греція має різноманітних торгових партнерів, включаючи країни Європейського Союзу (наприклад, Німеччина, Італія, Франція), країни Євразії (наприклад, Туреччина, Казахстан) та інші.

Отже, можна вважати, що Греція підтримує різноманітні торговельні зв'язки з різними країнами, але також стикається з викликами, пов'язаними з торговельним дефіцитом та різноманітністю результатів у торговельних відносинах з окремими партнерами.

У таблиці 2.17. розглянемо частку експорту у галузевій структурі Греції у 2018-2022 рр.

Таблиця 2.17.

Частка експорту у галузевій структурі Греції у 2018-2022 рр., %

Галузева структура	2018	2019	2020	2021	2022
Очищена нафта	31,2	27,9	19,1	25	29,4
Упаковані ліки	4,4	5,31	9,23	6,83	4,93
Нафтовий газ	0,44	0,72	0,71	1	3,31
Алюмінієве покриття	2,03	1,95	1,95	2,05	2,09
Чиста оливкова олія	1,85	1,09	1,63	1,52	1,55
Сир	1,35	1,39	1,68	1,52	1,46
Свіжа риба без філе	1,52	1,53	1,69	1,56	1,43
Мідні труби	1,42	1,38	1,48	1,57	1,29
Алюмінієві прутки	0,95	0,96	1,07	1,24	1,27
Інші перероблені овочі	1,45	1,49	1,66	1,4	1,25
Комп'ютери	1,82	1,85	1,77	1,13	1,23
Бавовняна сировина	1,04	1,58	1,27	1,72	1,18
Електроенергія	0,5	0,31	0,16	0,47	1,09

Джерело: складено автором за матеріалом [38]

Згідно з таблицею, Греція найбільше спеціалізується на експорті товарів з таких товарних категорій, як: мінеральні продукти, метали, хімічні продукти,

побічні продукти тваринного і рослинного походження, продукти тваринного походження, текстиль та машини. Країна експортує широкий спектр товарів, що свідчить про диверсифікацію її експортних галузей та високу конкурентоспроможність.

Лідером експорту є очищена нафта, відсоток якої з 2018 по 2022 роки не опускався нижче 19%. Товари, які займають меншу частку в загальному експорті, але все ще мають значення, включають: мідні труби, алюмінієві прутки, комп'ютери, електроенергія, нафтовий газ та алюмінієве покриття. Вони займають менші позиції, але все ще важливі для експортного ринку. Частка товарів, наведених в таблиці, в експорті Греції залишається відносно стабільною протягом багатьох років, що свідчить про відносну стабільність структури експорту Греції.

У 2018 році найбільш значимим експортним товаром була очищена нафта з часткою в 31,2%. Загалом, нафтопродукти (очищена нафта та нафтовий газ) становили значну частку в експорті. Також слід відзначити невеликі частки експорту упакованих ліків та алюмінієвого покриття.

У 2019 році частка очищеної нафти знизилася до 27,9%, але залишалася високою серед інших товарів. Відбулося зростання частки упакованих ліків та бавовняної сировини.

У 2020 році частка очищеної нафти далі знизилася до 19,1%, але залишалася найбільш значущою серед експортованих товарів. Також було помітне зростання часток нафтового газу та упакованих ліків.

У 2021 році очищена нафта знову стала найбільшим експортованим товаром з часткою 25%, але меншою, ніж у 2018 році. Також значною частиною експорту стали упаковані ліки та нафтовий газ.

На рис. 2.12. представимо частку експорту у галузевій структурі Греції у 2022 рр.

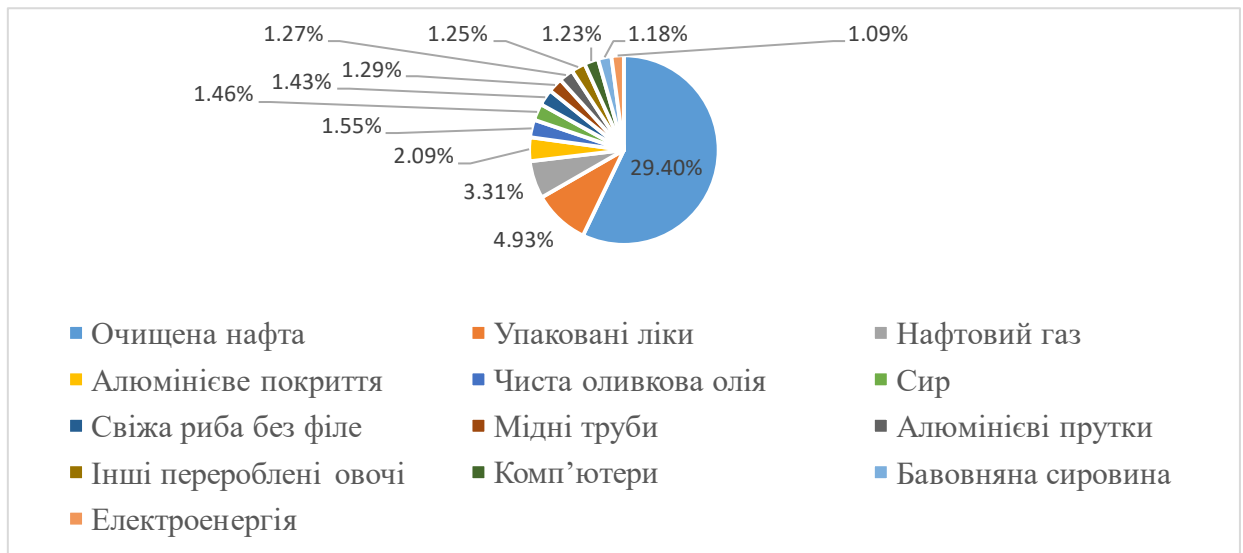

Рис. 2.12. Частка експорту у галузевій структурі Греції у 2022 рр., %

Джерело: складено автором за матеріалом [38]

У 2022 році відбулося збільшення частки очищеної нафти до 29,4%, повернувшись до високого рівня. Також помітне зростання частки нафтового газу та електроенергії.

У таблиці 2.18. розглянемо товарну структуру Греції у 2012-2021 рр.

Таблиця 2.18.

Товарна структура експорту Греції, 2018-2022 рр. у млрд. дол. США

Товари	2018	2019	2020	2021	2022
Вартість річного експорту товарів	39,3	37,6	35,9	46,8	55,7
Очищена нафта	12,3	10,5	6,84	11,7	16,4
Упаковані ліки	1,73	2	3,32	3,2	2,74
Нафтовий газ	0,174	0,272	0,256	0,468	1,85
Алюмінієве покриття	0,798	0,732	0,7	0,959	1,17
Чиста оливкова олія	0,729	0,41	0,586	0,711	0,863
Сир	0,53	0,523	0,604	0,713	0,815
Свіжа риба без філе	0,599	0,576	0,606	0,731	0,798
Мідні труби	0,558	0,52	0,53	0,733	0,717
Алюмінієві прутки	0,374	0,361	0,384	0,58	0,71
Інші перероблені овочі	0,57	0,561	0,597	0,653	0,697
Комп'ютери	0,717	0,697	0,635	0,527	0,685
Бавовняна сировина	0,408	0,594	0,457	0,806	0,659
Електроенергія	0,198	0,115	0,056	0,221	0,606

Джерело: складено автором за матеріалами [38]

Слід відмітити, що загальна торговельна вартість експорту збільшувалась протягом обраного періоду. З 39,3 мільярдів доларів у 2018 році до 55,7 мільярдів доларів у 2022 році, це вказує на стабільний та значний ріст експортного сектору Греції та свідчить про позитивну тенденцію в експортному секторі країни.

На рис. 2.13. представимо частку експортних продуктів Греції у 2018-2022 рр.

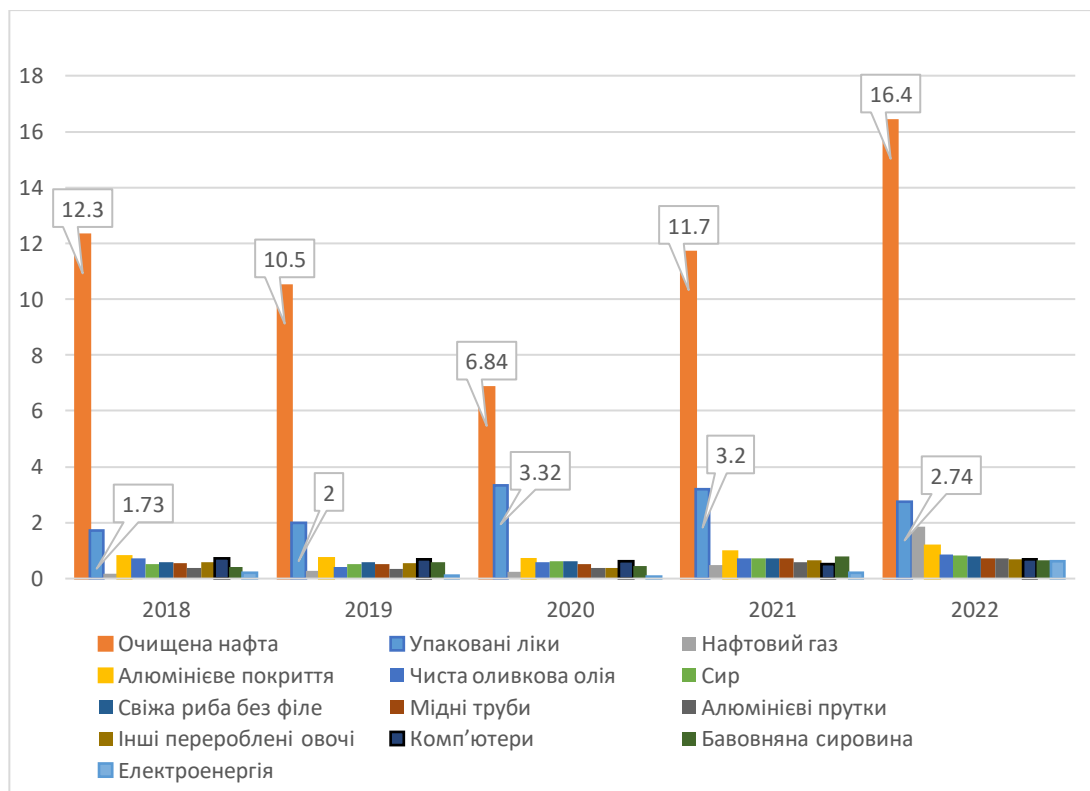

Рис. 2.13. Частка експортних продуктів Греції у 2018-2022 рр., млрд дол. США

Джерело: складено автором за матеріалом [38]

Ілюстрація для відображення ролі експортних продуктів Греції. Очищена нафта дійсно відіграє дуже важливу роль в експорті країни. Це свідчить про значний вплив нафтового сектору на експортну економіку Греції.

Основними категоріями експорту з Греції є нафтопродукти, упаковані лікарські засоби, природний газ, алюмінієві покриття, нерафінована оливкова олія, сир, свіжа риба без філе, мідні труби, алюмінієві профілі, перероблені

овочі, комп'ютери, бавовняна сировина та електроенергія. Ці категорії свідчать про те, що Греція експортує широкий спектр продукції, включаючи промислові товари, сільськогосподарську продукцію та високотехнологічну продукцію.

Збільшення експорту нафтопродуктів, природного газу та електроенергії свідчить про те, що Греція відіграє значну роль в енергетичному секторі, як з точки зору виробництва, так і розподілу. Зростання експорту упакованих лікарських засобів, алюмінієвих покриттів та комп'ютерів свідчить про те, що Греція має потужну промислову та технологічну базу, яка є важливою для економічного розвитку країни.

Збільшення експорту сільськогосподарської продукції, такої як чиста оливкова олія, сир і свіжа риба без філе, підкреслює порівняльну перевагу Греції у виробництві високоякісних продуктів харчування, які користуються попитом як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Зростання експорту перероблених овочів та бавовняної сировини свідчить про те, що Греція має потужний сільськогосподарський сектор, який є важливим джерелом доходу для сільського населення країни.

Загалом, дані свідчать про те, що Греція має різноманітний та динамічний експортний сектор, який є важливим для економічного зростання та розвитку країни. Збільшення експорту промислових товарів, сільськогосподарської продукції та високотехнологічної продукції свідчить про те, що Греція має потужну промислову та технологічну базу, яка є важливою для економічного розвитку країни. Зростання експорту енергетичних продуктів свідчить про те, що Греція відіграє значну роль в енергетичному секторі, як з точки зору виробництва, так і розподілу.

Для кращого розуміння динаміки імпорту Греції за останні п'ять років, наведено нижче таблицю, яка відображає відсоткове співвідношення різних категорій імпортованих товарів протягом періоду 2018-2022 років. Ця таблиця дозволить нам прослідкувати зміни в структурі імпорту та визначити ключові тенденції у зовнішньоторговельних відносинах Греції.

У таблиці 2.19. представимо частку імпортованих товарів у товарній структурі Греції у 2018-2022 рр.

Таблиця 2.19

Частка імпортованих товарів у товарній структурі Греції у 2018-2022 рр., %

Товари	2018	2019	2020	2021	2022
Сира нафта	13,7	14,9	10,7	12,2	13,8
Очищена нафта	6,25	6,21	4,46	5,92	7,08
Нафтовий газ	4,15	2,46	1,32	3,76	8,86
Упаковані ліки	3,36	3,31	4,27	3,38	2,72
Машини	2,43	2,71	2,38	2,33	2,29
Пасажирські та вантажні судна	2,04	2,39	2,04	2,62	1,14
Вакцини, кров, антисептики, токсини та культури	1,5	1,37	1,7	1,85	1,24
Гетероциклічні сполуки азоту	1,07	1,06	3,02	1,24	0,14
Сирий алюміній	1,16	0,96	0,97	1,28	1,46
Телевізійне обладнання	1,23	1,07	1,47	1,31	1,12
Комп'ютери	1,48	1,47	1,67	1,31	1,35
Кисневі гетероциклічні сполуки	0,83	0,76	1,18	0,96	0,89
Електроенергія	0,77	0,76	0,58	0,41	1,25

Джерело: складено автором за матеріалами [38]

Слід відмітити, що сира нафта, очищена нафта та нафтовий газ залишаються основними компонентами імпорту Греції протягом усього аналізованого періоду, що свідчить про значний вплив енергетичних ресурсів на економіку країни.

Помітне зростання у категоріях медичних товарів, таких як упаковані ліки та вакцини, кров, антисептики, токсини та культури, свідчить про збільшену потребу в цих товарах, наприклад, в 2020 році відсоток був найвищим, що може бути пов'язане зі змінами в суспільному здоров'ї, а саме вспишкою Ковіду.

Машини, пасажирські та вантажні судна, телевізійне обладнання та комп'ютери залишаються стабільними категоріями в імпорті, що свідчить про постійний попит на технічне обладнання у Греції.

Деякі категорії, такі як гетероциклічні сполуки азоту та електроенергія, демонструють значну змінність у співвідношенні, що може бути пов'язано зі змінами в технологічних або енергетичних потребах країни.

У 2018 році сира нафта та очищена нафта займали значну частку в імпорті, що може бути пов'язано з високими цінами на нафтопродукти на світовому ринку. Також значне коливання в категоріях машин та пасажирських та вантажних суден може бути відображенням великих проєктів інфраструктури або транспортних закупівель у цей період.

У 2019 році присутнє помітне зниження у співвідношенні нафтопродуктів та підвищення в категорії медичних товарів може свідчити про зміни в економічних пріоритетах або стратегіях країни у цьому періоді. Також можливо враховувати економічну нестабільність або глобальні тенденції у цьому році, що могли вплинути на структуру імпорту.

У 2020 році відбувалось зниження у співвідношенні нафтопродуктів може бути пов'язане зі змінами в енергетичній політиці або зменшенням попиту на енергоресурси у зв'язку з пандемією COVID-19. Збільшення в категорії гетероциклічних сполук азоту може свідчити про зміни в виробництві чи використанні хімічних речовин у цьому періоді.

У 2021 році просліджується підвищення у співвідношенні нафтопродуктів та технічного обладнання може бути наслідком відновлення економічної активності після пандемії та змін у промислових та технологічних секторах. Зростання в категорії пасажирських та вантажних суден може свідчити про відновлення транспортних процесів у зв'язку зі зростанням міжнародної торгівлі.

На рис. 2.14. представимо відсоткове співвідношення різних категорій імпортованих товарів Греції за 2022 р.

У 2022 році присутнє різке зростання у категоріях нафтопродуктів та електроенергії може бути пов'язане зі збільшеним попитом, через початок накладення санкцій на країни, які в попередні роки експортували ці товари, та ростом цін на ці категорії в цей період. Зниження у співвідношенні деяких категорій, таких як машини та телевізійне обладнання, може бути результатом змін у споживчому попиті або стратегіях закупівель у цьому році.

Рис. 2.14. Відсоткове співвідношення різних категорій імпортованих товарів Греції за 2022 р., %

Джерело: складено автором за матеріалом [38]

У таблиці 2.20. розглянемо товарну структуру імпорту Греції у 2018-2022 рр.

Таблиця 2.20

Товарну структуру імпорту Греції у 2018-2022 рр. у млрд. дол. США

Товари	2018	2019	2020	2021	2022
Вартість річного імпорту товарів Грецією	63,9	63,3	57,1	77,5	94,5
Сира нафта	48,8	9,43	6,08	9,45	13,1
Очищена нафта	22,3	3,93	2,54	4,59	6,69
Нафтовий газ	14,8	1,56	0,755	2,91	8,38
Упаковані ліки	12	2,1	2,44	2,62	2,57
Машини	8,66	1,71	1,36	1,8	2,16
Пасажирські та вантажні судна	7,27	1,52	1,17	2,03	1,08
Вакцини, кров, антисептики, токсини та культури	5,33	0,867	0,971	1,43	1,17
Гетероциклічні сполуки азоту	3,8	0,67	1,72	0,959	0,133
Сирий алюміній	4,13	0,534	0,555	0,994	1,38
Телевізійне обладнання	4,39	0,679	0,839	1,02	1,06
Комп'ютери	5,26	0,928	0,953	1,01	1,28
Кисневі гетероциклічні сполуки	2,95	0,482	0,673	0,741	0,837
Електроенергія	2,74	0,481	0,33	0,318	1,18

Джерело: складено автором за матеріалами [38]

Слід відмітити тенденцію зростання обсягів імпорту протягом 2018-2022 років: загальна вартість річного імпорту Греції зростає з 63,9 млрд доларів у 2018 році до 94,5 млрд доларів у 2022 році. Зростання імпорту свідчить про розширення внутрішнього споживання та інвестицій, однак це може призвести до торговельного дефіциту, коли вартість імпорту перевищує вартість експорту, що може негативно вплинути на платіжний баланс країни та загальну економічну стабільність.

До категорій товарів, які Греція імпортувала більше, ніж інші, за зазначений період, та на імпорт яких країна витратила найбільше коштів ми можемо віднести: сира нафта, очищена нафта, нафтовий газ, упаковані ліки, машини та пасажирські та вантажні судна. Ця тенденція вказує на те, що Греція значною мірою покладається на імпорт для задоволення своїх енергетичних потреб, а також для доступу до передових технологій та медичних товарів. Значне зменшення імпорту цих категорій товарів з 2018 по 2022 роки свідчить про те, що економіка Греції зростає та внутрішнє виробництво почало задовольнювати попит населення країни.

Однак імпорт таких важливих товарів також має наслідки для торговельного балансу Греції та її залежності від інших країн щодо основних товарів і послуг. Висока залежність від імпорту може зробити країну вразливою до перебоїв у ланцюжку поставок і цінових коливань на міжнародних ринках.

Тому для Греції важливо диверсифікувати джерела імпорту та сприяти внутрішньому виробництву в стратегічних секторах, щоб зменшити свою залежність від інших країн. Це може допомогти поліпшити торговельний баланс Греції та сприяти економічній самодостатності.

На рис. 2.15. представимо експорт послуг Республіки Греції у 2020 р.

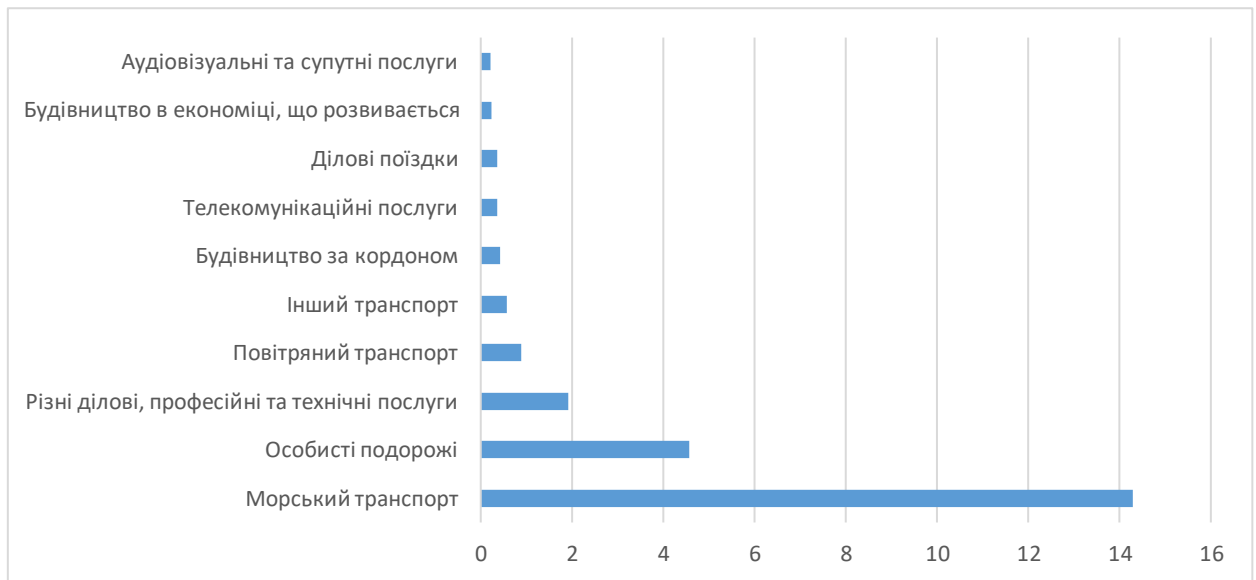

Рис. 2.15. Експорт послуг Республіки Греції за 2020 рік, млрд. дол. США

Джерело: складено автором за матеріалом [38]

Значна частина експорту послуг Греції припадає на морський транспорт (14,3 млрд. доларів США). Це свідчить про важливість морського сектора для економіки країни, через географічне розташування країни та розвинутість морських інфраструктур.

Порівняно з морським транспортом, внесок повітряного транспорту у експорт послуг Греції є невеликим (0,887 млрд. доларів США). Що свідчить про меншу значущість цього сектора в експортній діяльності країни. Інші сектори, такі як особисті подорожі, різні ділові, професійні та технічні послуги, телекомунікаційні послуги тощо, мають менший внесок у загальний експорт послуг.

Хоча морський транспорт домінує, є також деяка різноманітність у виділяння ресурсів для експорту, що може свідчити про децентралізацію та різноманітність грецького експортного портфеля.

На рис. 2.16. представимо імпорт послуг Республіки Греції у 2020 р.

Рис. 2.16. Імпорт послуг Республіки Греції за 2020 рік, в млрд. дол. США

Джерело: складено автором за матеріалом [38]

Значна частина імпорту послуг у Грецію припадає на морський транспорт (7,85 млрд. доларів США). Це свідчить про важливість морської логістики для економіки країни, через велику кількість морських перевезень в регіоні.

Помітний внесок у загальний імпорт має інший транспорт (2,7 млрд. доларів США) та авіап перевезення (0,596 млрд. доларів США), що вказує на різноманітність транспортних потреб країни.

До імпорту також відносяться різні ділові, професійні та технічні послуги (1,45 млрд. доларів США), а також страхування вантажів (0,608 млрд. доларів США) та страхування життя та пенсійне забезпечення (0,389 млрд. доларів США), що свідчить про різноманітність імпортованих послуг.

Імпорт телекомунікаційних послуг (0,346 млрд. доларів США) та ділових поїздок (0,354 млрд. доларів США) також є помітними, що вказує на значення цих секторів для економіки країни.

Меншу частину загального імпорту послуг складають роялті та ліцензійні платежі (0,321 млрд. доларів США), що відображає потребу в імпорті інтелектуальної власності та технологій.

Слід відмітити, що країна демонструє стабільний ріст як у вартості експорту, так і імпорту товарів протягом багатьох років. Це свідчить про

успішну інтеграцію Греції в міжнародні торговельні відносини та розвиток її економіки.

Перш за все, постійне зростання вартості експорту може бути наслідком збільшення попиту на грецькі товари, розвитку нових ринків та підвищення конкурентоспроможності. Це свідчить про успішний вихід Греції на міжнародний ринок та підтримку з боку міжнародних партнерів.

Друге важливе спостереження полягає в тому, що Греція підтримує різноманітні торговельні зв'язки з країнами Європейського Союзу, країнами Євразії та іншими регіонами світу. Це дозволяє їй диверсифікувати джерела постачання товарів та розширювати географію торгівлі.

Однак важливо відзначити, що Греція стикається з торговельним дефіцитом, оскільки вартість імпорту перевищує вартість експорту. Це може свідчити про її залежність від імпорту для задоволення власних потреб.

2.3 Перспективи розвитку торгівлі Республіки Греції з країнами світу

Перспективи розвитку торгівлі Грецької Республіки з країнами світу є важливим аспектом, який визначає майбутнє економічного зростання та добробуту країни. У контексті глобалізації та економічної інтеграції Греція має унікальні можливості для розширення своєї присутності на міжнародних ринках.

Серед перспективних напрямків розвитку міжнародної торгівлі Грецької Республіки можна виділити наступні:

1. По-перше, незважаючи на такі виклики, як збільшення сукупного державного боргу, коливання ВВП та ВВП на душу населення, Греція продемонструвала стійкість у торговельних показниках. Також, очікується, що країна побачить значне зростання інвестицій, що може позитивно вплинути на торгівлю з країнами світу. У Греції спостерігається різке зростання інвестицій від іноземних компаній, особливо американських. У 2022 році США були восьмим за величиною джерелом прямих іноземних інвестицій у Грецію, з

інвестиціями таких фірм, як Applied Materials, AWS, Cisco, Digital Reality, Google, J.P. Morgan, Meta, Microsoft, Pfizer тощо. Ці інвестиції демонструють відновлення оптимізму щодо довгострокового майбутнього Греції та сприяють збільшенню можливостей працевлаштування і зниженню рівня безробіття в країні. Здатність країни підтримувати темпи зростання у торговельних показниках та залучати інвестиції свідчить про позитивні перспективи для розвитку торгівлі [57, 58, 59].

2. Зростання туристичного сектору. Туристичний сектор Греції продовжує демонструвати хороші результати, б'ючи історичні рекорди та зберігаючи позитивні тенденції зростання. Цей сектор відіграє вирішальну роль у торгівлі, оскільки туризм є значною статтею експорту для Греції, приваблюючи відвідувачів з різних країн. Повне відновлення міжнародного туризму до допандемічного рівня у 2022 та 2023 роках продовжить стимулювати економічне зростання Греції. Кількість прямих рейсів між Сполученими Штатами та Грецією зросла до 63 на тиждень у 2023 році, причому більше рейсів виконується сезонно. Минулого року авіакомпанія Delta Air Lines вперше запустила прямий рейс Бостон-Афіни, а кілька американських перевізників продовжили прямі рейси на довші періоди, щоб сприяти збільшенню двосторонніх туристичних потоків [57, 58].

3. Греція отримала вигоду від Фонду відновлення та стійкості ЄС, який надає гранти та позики для підтримки таких секторів, як будівництво, телекомунікації та відновлювана енергетика. Очікується, що ця підтримка створить попит і посилить потенційний обсяг виробництва, сприяючи розвитку торгівлі. Уряд Греції був одним із перших, хто отримав схвалення ЄС на участь у програмі Фонду відновлення та стійкості (RRF). ЄС зобов'язався надати Греції 30,5 мільярдів євро у вигляді грантів та кредитів, з яких країна вже отримала 11 мільярдів євро. Завдяки цим коштам уряд проводить амбітні реформи в енергетиці, трудовій сфері та цифровізації. Наприклад, грецький Незалежний оператор з передачі електроенергії (ІПТО) реалізує проєкт, використовуючи 108 мільйонів євро з фонду RRF для

співфінансування будівництва інтерконектора між Грецією та Кікладськими островами [57].

Пандемія стрімко прискорила темпи цифровізації в державному та приватному секторах. Сфера освіти потребує важливого реформування, професійній підготовці та створенні фундаменту для перетворення Греції на висококваліфікований центр цифрових інновацій. В інфраструктурному секторі нинішній прореформістський і проамериканський уряд просуває приватизацію портів другого рівня, суднобудівних верфей і аеропортів, а приватний сектор зосереджується на виконанні масштабних проєктів [57].

4. Стратегічне розташування Греції як світового лідера у сфері перевалки вантажів робить її перспективним торговельним центром, особливо в умовах регіоналізації ланцюгів поставок. Очікується, що роль країни у сприянні торгівлі у Східному Середземномор'ї буде зростати, пропонуючи можливість для збільшення обсягів торгівлі з країнами світу. Приблизно 75% товарів, що потрапляють до Європи, надходять водним шляхом від зовнішніх партнерів, що робить морські перевезення все ще найбільш економічним методом переміщення товарів від джерела до покупця [48].

Республіка Греція залишається провідною судноплавною країною у світі, оскільки грецькі судновласники, маючи 5514 кораблей, наразі контролюють близько 21% світового торговельного флоту у перерахунку на тоннаж суден [49, 50].

Греція, з урахуванням свого стратегічного морського положення та історичних зв'язків з мореплавством, має потенціал стати ключовим гравцем у міжнародній торгівлі через розвиток суднобудування та морського транспорту. Згідно з дослідженнями, глобальний ринок суднобудування відзначається зростанням попиту на нові судна, що обумовлено флотою модернізацією, зростанням обсягів світової торгівлі, офшорними дослідженнями та виробництвом, а також потребою у екологічно чистих суднах. Грецькі суднобудівники можуть використовувати ці тенденції для розвитку

високоякісних та екологічно безпечних суден, що відповідають сучасним вимогам та стандартам [49, 50].

За даними досліджень, зростання міжнародної торгівлі та попиту на морський транспорт сприяє розвиток суднобудування та ремонту суден. Глобальний ринок суднобудування за прогнозами буде зростати, що відкриває нові можливості для Греції як ключового учасника цього сектору. Збільшення обсягів міжнародної торгівлі та попиту на судна для перевезення товарів сприятиме розвитку галузі суднобудування в Греції та сприятиме її участі в глобальних торговельних відносинах [50].

5. Розширення напрямів експорту є ще одним перспективним напрямком розвитку міжнародної торгівлі Грецької Республіки. Грецький експорт до інших країн-членів Європейського Союзу (ЄС) у 2023 році склав 57,0% від загального грецького експорту в 2023 році, що демонструє незмінну важливість цього регіону як пункту призначення для грецької продукції. При цьому в 2023 році спостерігалось помітне зростання грецького експорту в наступних країнах: Аргентина (+434,36%), Камерун (+269,06%), Малайзія (+241,86%), Молдова (+195,13%), Ірак (+160,56%), Україна (+142,38%), Алжир (+49,73%), Естонія (+40,44%), Єгипет (+33,59%), Косово (+27,36%). Загалом, не дивлячись на зростаючий експорт Греції власних товарів до нових країн, Європейський Союз все ще залишається ключовим напрямком експорту країни [47].

Розширення напрямків експорту та збереження важливості Європейського Союзу як ключового ринку для Греції відображає потенціал для подальшого розвитку міжнародної торгівлі країни. Зростання обсягів експорту до нових країн свідчить про постійні зусилля Грецької Республіки у диверсифікації своїх експортних ринків та розширенні географії торговельних зв'язків. Продовження цього тренду може сприяти не лише зміцненню економічної позиції Греції в міжнародному співтоваристві, але й сприяти загальному економічному зростанню та розвитку країни.

Отже, перспективи розвитку торгівлі Греції з країнами світу вважаються позитивними завдяки стійкості торговельних показників, збільшенню інвестицій, зростанню в ключових секторах, таких як туризм, підтримці з боку ініціатив ЄС та потенціалу країни як торговельного центру в регіоні.

Висновки до другого розділу

1. Аналіз економічних показників Грецької Республіки загалом показав змішану картину з певними позитивними, де деякі показники вказують позитивну тенденцію до зростання та покращень, а деякі - на потрібні покращення та зміни.

Спостерігається зростання в таких показниках, як Індекс людського розвитку (ІЛР) та Індекс легкості ведення бізнесу, що є позитивним знаком для соціального розвитку країни, а також показує поступове покращення бізнес-клімату в країні.

Але також присутні коливання в таких показниках, як Індекс економічної свободи та Індекс конкурентоспроможності, що означає на присутність нестабільності економічної політики та бізнес-середовища, а також вказує на необхідність подальших реформ для підвищення економічної ефективності.

В наступних показниках Грецька Республіка має низькі значення, а саме в Індексі економічної свободи (найнижчий серед країн ЄС у 2023 році) та в Індексі конкурентоспроможності (значно нижчий порівняно з іншими країнами ЄС у 2023 році). Це значить, що країні необхідно посилювати свої зусилля для підвищення конкурентоспроможності та створення сприятливого бізнес-клімату.

Загалом слід відмітити, що Греція демонструє певні позитивні зрушення у сфері соціального розвитку та бізнес-клімату, але стикається з серйозними економічними викликами, які стримують її розвиток. Для досягнення стійкого економічного зростання та підвищення інвестиційної привабливості країні необхідно зосередитися на подальших реформах, спрямованих на зниження

бюрократичних бар'єрів, підвищення ефективності державних інститутів, інвестиції в інновації та технології, а також зменшення боргового навантаження.

2. Греція активно розширює напрямки експорту та підтримує тісні торговельні зв'язки з країнами Європейського Союзу, що залишається ключовим ринком для грецьких товарів. Спостерігається помітне зростання експорту до нових країн, що свідчить про постійні зусилля у диверсифікації експортних ринків та розширенні географії торговельних зв'язків. Продовження цього тренду сприятиме зміцненню економічної позиції Греції в міжнародному співтоваристві та загальному економічному зростанню. Протягом останніх п'яти років, Греція продемонструвала стійкість у зовнішній торгівлі з країнами світу. Основними торговельними партнерами Республіки Греції протягом вже багатьох років залишаються Італія та Німеччина, що свідчить про стабільність у відносинах між країнами. Одночасно, спостерігався розвиток нових торговельних зв'язків, які відображають зміни в економічній стратегії Греції та її зусилля на рівні розширення ринків збуту та диверсифікації експорту.

3. Перспективи розвитку торгівлі Греції видаються позитивними завдяки стабільності торговельних показників, збільшенню інвестицій, зростанню у ключових секторах, таких як туризм, та підтримці з боку ініціатив ЄС. Греція має потенціал стати важливим торговельним центром у регіоні, але для цього необхідно продовжувати впроваджувати економічні реформи, покращувати інвестиційний клімат, знижувати бюрократичні перешкоди для бізнесу та боротися з корупцією. Також, для того, щоб стати ключовою торговельною країною Греція має одну важливу перевагу у вигляді судноплавства. Тобто, таким чином Греція може значно підвищити свою економічну роль на світовій арені.

ВИСНОВКИ

В ході написання кваліфікаційної роботи бакалавра ми дійшли наступних висновків:

1. Міжнародна торгівля є ключовим елементом світової економіки, забезпечуючи ефективне використання ресурсів та стимулюючи економічне зростання. Класичні теорії міжнародної торгівлі, такі як теорія абсолютних та відносних переваг, акцентують увагу на спеціалізації країн у виробництві тих товарів, в яких вони мають переваги. Сучасні теорії, такі як теорії ТНК та внутрішньогалузевої торгівлі, краще пояснюють розширення глобальної економічної інтеграції та торгівлі.

2. Поняття міжнародної торгівлі включає обмін товарами та послугами між країнами, що впливає на економічний розвиток держав. Основними показниками міжнародної торгівлі є експорт, імпорт, торговельний баланс, а також індекси конкурентоспроможності та людського розвитку. Ці показники дозволяють оцінити ефективність торговельної діяльності та її вплив на економіку країни. Міжнародна торгівля є важливою формою співпраці у міжнародних економічних відносинах і відкриває нові можливості у економічному розвитку країн світу.

3. Дослідження динаміки показників економічного розвитку Греції виявило, що країна стикається як з позитивними, так і негативними аспектами. Позитивні аспекти включають стійкість у зовнішній торгівлі та ріст експорту, що свідчить про потенціал економічного розвитку. Водночас, існують виклики, такі як торговельний дефіцит та залежність від імпорту енергоресурсів, які потребують економічних реформ та розвитку альтернативних джерел енергії.

4. Сучасні тенденції міжнародної торгівлі Республіки Греції показують, що країна активно розвиває нові торговельні зв'язки та диверсифікує свої експортні ринки.

Греція в основному експортує до країн Європейського Союзу, таких як Італія, Німеччина, та Франція, а також до країн Північної Африки та Близького

Сходу. Ключовими країнами, з яких Греція імпортує, є країни Північної та Південної Європи, а також США та Росія.

До основних експортних товарів Греції можна віднести морський транспорт, агропродукцію (наприклад, оливкова олія та інші продукти), туризм та вироби з металу. Серед основних імпортних товарів є енергетичні ресурси, такі як нафта, газ, та електроенергія, машини та технічне обладнання, медичні товари, та сировину для промисловості. Слід відмітити присутню залежність від імпорту енергетичних ресурсів, що може вплинути на її економічну стабільність у разі коливань на світових енергетичних ринках.

Аналіз торгівлі товарами та послугами Греції свідчить про її велику залежність від імпорту, особливо в енергетичному секторі та медичних товарах. Хоча експорт послуг, зокрема морського транспорту, важливий для економіки країни, Греція стикається з торговельним дефіцитом через переважання вартості імпорту над експортом.

Різноманіття товарних категорій в імпорті та експорті свідчить про різноплановість господарської діяльності країни. Широкий асортимент торговельних позицій дозволяє зменшити ризики та залежність від конкретних секторів економіки.

Однак, для підвищення конкурентоспроможності грецьких товарів і послуг необхідно продовжувати впроваджувати реформи та зменшувати рівень корупції. Це дозволить Греції ефективніше інтегруватися у світову економіку та підвищити свою економічну стабільність.

5. У подальшому розвитку міжнародної торгівлі Грецька Республіка зосереджується на залучанні інвестицій, сприянні зростанню туристичного сектору, співпрацею з ЄС та отриманні фінансової підтримки від нього, а також на своєму вигідному розташуванні та розширенні напрямків експорту.

Греція, завдяки своєму морському положенню та історичним зв'язкам з мореплаванням, володіє великим потенціалом у розвитку суднобудування та морського транспорту. Географічне положення Греції відкриває унікальні можливості для розвитку торгівлі, особливо в контексті регіональної інтеграції

та ланцюгів поставок. Греція може використовувати своє стратегічне розташування для залучення інвестицій та розширення торговельних зв'язків з іншими країнами.

Також, Греція активно розширює свої напрямки експорту, зосереджуючись як на традиційних ринках, так і на нових. Приблизно 75% товарів, що потрапляють до Європи, надходять водним шляхом від зовнішніх партнерів, що свідчить про важливість морського транспорту для експорту країни. Збільшення обсягів експорту до нових країн, таких як Аргентина, Малайзія, Україна та інші, свідчить про стратегічний курс Греції на диверсифікацію своїх експортних ринків.

Греція активно взаємодіє з Європейським Союзом та отримує фінансову підтримку для розвитку своєї економіки та інфраструктури. Ця співпраця сприяє зміцненню торговельних відносин та розвитку міжнародної торгівлі.

Ці напрямки сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності Греції на міжнародній арені та сприятимуть її економічному зростанню через розвиток торгівлі з країнами світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. What is International Trade Theory? [Електронний ресурс]. – URL : https://saylordotorg.github.io/text_international-business/s06-01-what-is-international-trade-th.html
2. What is International Trade Theory? [Електронний ресурс]. – URL : <https://open.lib.umn.edu/internationalbusiness/chapter/2-1-what-is-international-trade-theory/>
3. Absolute Advantage [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.investopedia.com/terms/a/absoluteadvantage.asp>
4. What is International Trade? [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.investopedia.com/insights/what-is-international-trade/>
5. International Trade [Електронний ресурс]. – URL : <https://sell.amazon.in/grow-your-business/amazon-global-selling/blogs/international-trade>
6. Міжнародна торгівля: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навчальний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: К.О. Кузнєцова, В.В. Чорній, О.С. Ченуша. — Електронні текстові данні. -Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. С. 24-28. URL : <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/0f2e3db5-a1a3-4e22-a8df-c9847daccdf0/content>
7. International Economics: Theory and Policy / Paul Krugman, Maurice Obstfeld, Marc Melitz. – 9th ed. – Princeton University, University of California, Berkeley, Harvard University. 4-5, 25-26 [Електронний ресурс]. – URL : <https://cdn.prexams.com/8978/International%20Economics%20Theory%20and%20Policy%20Book%209th%20Edition.pdf>
8. Міжнародна економіка: Навчальний посібник / За заг. ред. С. М. Макухи. [Електронний ресурс]. – URL : https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/Posib_Mignar_ekonomika_2012.pdf

9. Рокоча В.В. Міжнародна торговельна діяльність: підручник / В.В. Рокоча, В.Г. Алькема, В.І. Терехов, Б.М. Одягайло [та ін.], за наук. ред. В.В. Рокочої. [Електронний ресурс]. – URL : https://library.krok.edu.ua/media/library/category/pidruchniki/rokocha_0004.pdf
10. Показники міжнародної торгівлі. [Електронний ресурс]. – URL : <https://studfile.net/preview/5483864/page:2/>
11. Юхименко П. І., Леоненко П.М. Історія економічних учень: Навчальний посібник. [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.info-library.com.ua/books-book-74.html>
12. Summary International Trade / Robert C. Feenstra, Alan M. Taylor. – Simon Fraser University. [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.studocu.com/uk/document/simon-fraser-university/international-trade/summary-international-trade-robert-c-feenstra-alan-m-taylor-m/191418?origin=viewer-recommendation-1>
13. Product Life Cycle Theory. [Електронний ресурс]. – URL: <https://study.com/learn/lesson/product-life-cycle-stages-theory-4-stages.html>
14. Міжнародна торгівля / П. В. Круш, О. В. Клименко. – Гроші та кредит. [Електронний ресурс]. – URL : https://pidru4niki.com/10290228/finans/mizhнародna_torgivlya#960
15. Міжнародна торгівля та її економічні основи / А. І. Щетинін. – Політична економія. [Електронний ресурс]. – URL : https://pidru4niki.com/15660721/politekonomiya/mizhнародna_torgivlya_ekonomichni_osnovi
16. International Trade Theory / James E. Anderson. – Boston College. – С. 4-5. [Електронний ресурс]. – URL : <https://sites.bc.edu/james-anderson/wp-content/uploads/sites/114/2022/09/palgravetrade.pdf>
17. Дахно І. І. Міжнародна торгівля. [Електронний ресурс]. – URL : https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/mz4_9.pdf
18. Циганкова Т. Міжнародна торгівля. – С. 9-13. [Електронний ресурс]. – URL : <https://javalibre.com.ua/java-book/book/2911015>

19. Двостороння торгівля. [Електронний ресурс]. – URL : <https://sell.amazon.in/grow-your-business/amazon-global-selling/blogs/bilateral-trade>
20. Багатостороння торгівля. [Електронний ресурс]. – URL : <https://sell.amazon.in/grow-your-business/amazon-global-selling/blogs/multilateral-trade>
21. Григорова-Беренда Л. І., Шуба М. В. Теорія і практика зовнішньої торгівлі: навчальний посібник. – 2-ге вид., випр., перероб. і доп. [Електронний ресурс]. – URL : <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/88747234-839d-4ff3-818a-d1d0754ab906/content>
22. Моїсеєко Т. Є. Міжнародна торгівля: конспект лекцій: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Міжнародна економіка». Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського [Електронний ресурс]. – URL : <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/796489da-74a2-46d6-a62f-d7639bb89a73/content>
23. Козак Ю. Міжнародна торгівля: підручник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2728>
24. Міжнародні економічні відносини: підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. [Електронний ресурс]. – URL : <https://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/da1e84517cfd25b5ad61025384ff017.pdf>
25. Multilateral Trade Agreements: Pros, Cons, and Examples. [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.thebalancemoney.com/multilateral-trade-agreements-pros-cons-and-examples-3305949>
26. Bilateral Trade. [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.investopedia.com/terms/b/bilateral-trade.asp>
27. Free Trade and Protectionism. [Електронний ресурс]. – URL : <https://tradecouncil.org/free-trade-vs-protectionism-understanding-the-concepts/#:~:text=Free%20trade%20and%20protectionism%20represent,prices%20and%20reduced%20consumer%20choice>

28. Advantages and Disadvantages of International Trade. [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.linkedin.com/pulse/advantages-disadvantages-international-trade-afrade-1gtde>

29. The Importance of International Trade. [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.economicshelp.org/blog/58802/trade/the-importance-of-international-trade/>

30. What is multilateral trade. [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.igi-global.com/dictionary/look-east-act-east-policy/103574#:~:text=Chapter%209-,Multilateral%20trade%20agreement%20occurs%20between%20three%20or%20more%20nations%2C%20and, and%20quotas%20between%20member%20countries>

31. What is Bilateral Trade. [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.linkedin.com/pulse/what-bilateral-trade-seair-exim-solution>

32. Key Economic Indicators for Assessing Market Conditions. [Електронний ресурс]. – URL : <https://fastercapital.com/topics/key-economic-indicators-for-assessing-market-conditions.html>

33. World Development Indicators. [Електронний ресурс]. – URL : <https://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/themes/economy.html#:~:text=Economic%20indicators%20include%20measures%20of,and%20the%20balance%20of%20payments>

34. GDP Definition. [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.investopedia.com/terms/g/gdp.asp>

35. Республіка Греція. [Електронний ресурс]. – URL : [\(https://knoema.com/atlas/Greece?mode=amp\)](https://knoema.com/atlas/Greece?mode=amp)

36. В якій країні Європи найнижчий рівень безробіття: свіжі дані Євростату. [Електронний ресурс]. – URL : https://visitukraine.today/uk/blog/2745/which-country-in-europe-has-the-lowest-unemployment-rate-latest-eurostat-data#google_vignette

37. Trade Map [Електронний ресурс]. – URL :
https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c300%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1

38. Greece Profile. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://oec.world/en/profile/country/grc?yearSelector1=2022>

39. Gross Domestic Product (GDP). [Електронний ресурс]. – URL :
<https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/Series/Back-to-Basics/gross-domestic-product-GDP#:~:text=GDP%20is%20important%20because%20it,the%20economy%20is%20doing%20well>

40. Середній рівень інфляції [Електронний ресурс]. – URL :
<https://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/13/posibnyk.pdf>

41. Purchasing Power Parity (PPP). [Електронний ресурс]. – URL :
<https://www.investopedia.com/updates/purchasing-power-parity-ppp/>

42. GDP Per Capita. [Електронний ресурс]. – URL :
https://www.un.org/esa/sustdev/natlinfo/indicators/methodology_sheets/econ_development/gdp_percapita.pdf

43. Unemployment Rate. [Електронний ресурс]. – URL :
<https://www.britannica.com/money/unemployment-rate>

44. GDP Per Capita. [Електронний ресурс]. – URL :
https://www.un.org/esa/sustdev/natlinfo/indicators/methodology_sheets/econ_development/gdp_percapita.pdf

45. Index of Economic Freedom. [Електронний ресурс]. – URL :
<https://www.heritage.org/index/pages/about>

46. Doing Business - World Bank Group. [Електронний ресурс]. – URL :
<https://archive.doingbusiness.org/en/rankings>

47. Greek exports. [Електронний ресурс]. – URL :
<https://www.enterprisegreece.gov.gr/en/greece-today/why-greece/trade>

48. Shipbuilding Market Report. [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.skyquestt.com/report/shipbuilding-market>
49. Грецький торговий флот [Електронний ресурс]. – URL : <http://surl.li/tufcv>
50. Дефіцит торгового балансу Греції знижується [Електронний ресурс]. – URL : <http://surl.li/tuifi>
51. General government debt. [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.focus-economics.com/economic-indicator/public-debt/>
52. IMD World Competitiveness Booklet 2019 [Електронний ресурс]. – URL : https://cedakenticomedia.blob.core.windows.net/cedamediacontainer/kentico/media/researchcataloguedocuments/pdfs/wcy2019-globalranking_ceda.pdf
53. IMD World Competitiveness Booklet 2020 [Електронний ресурс]. – URL : <https://imd.cld.bz/IMD-World-Competitiveness-Yearbook-2020/36/>
54. IMD World Competitiveness Booklet 2021 [Електронний ресурс]. – URL : <https://imd.cld.bz/IMD-World-Competitiveness-Booklet-2021/32/>
55. IMD World Competitiveness Booklet 2022 [Електронний ресурс]. – URL : <https://imd.cld.bz/IMD-World-Competitiveness-Booklet-2022/34/>
56. IMD World Competitiveness Booklet 2023 [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/>
57. Greece, Country Commercial Guide. [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/greece-market-overview>
58. Greece. [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.coface.com/news-economy-and-insights/business-risk-dashboard/country-risk-files/greece>
59. The Greek economy: prospects and challenges. [Електронний ресурс]. – URL : <https://china-cee.eu/2024/03/07/greece-political-briefing-the-greek-economy-prospects-and-challenges/>